Monitor onderwijsloopbanen

Over jongeren en jongvolwassenen in de RMC-subregio Eem - Factsheet meting 2022

Oktober 2023

Kelly Beurskens
Rita Kennis

KBA Nijmegen

Projectnummer: K2022.112

© 2023 KBA Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van KBA Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Definitie- en begrippenlijst 1

De belangrijkste uitkomsten 5

1 Inleiding 7
1.1 De monitor 7
1.2 Data en privacy 8
1.3 Leeswijzer en overzicht van tabellen en figuren 9

2 Uitkomsten 13
2.1 De jongeren in de regio 13
2.2 Hoe gaat het met de jongeren in de regio? 13
2.3 Aandacht voor kwetsbare jongeren 18
2.4 Loopbanen in het vo 23
2.5 Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten 25

Bijlage A – Tabellen ter vergelijking met meting 2020 35

Bijlage B – Overzicht tabellen en figuren 36

Definitie- en begrippenlijst

In deze rapportage worden verschillende definities en begrippen gebruikt. Hieronder zijn de belangrijkste benoemd en omschreven.

Startkwalificatie
Een startkwalificatie is een havo- of vwo-diploma of een mbo-diploma op niveau 2 of hoger.

Jongeren niet in opleiding zonder startkwalificatie
Jongeren niet in opleiding zonder startkwalificatie zijn jongeren die geen opleiding volgen en geen startkwalificatie hebben gehaald. Een groot deel van hen is *voortijdig schoolverlater* (zie hierna). Een ander deel van deze groep is echter niet kwalificatieplichtig, of wordt niet standaard als vsv'er meegeteld. Dit zijn jongeren voor wie de laatst gevolgde opleiding *eindonderwijs* was (zie hierna). Daarnaast is een klein aantal jongeren *vrijgesteld van de leerplicht*. Deze groepen (vsv'ers, eindonderwijs, vrijgesteld van de leerplicht) vormen samen de totale groep jongeren niet in opleiding zonder startkwalificatie.

Voortijdig schoolverlater (vsv'er)
Voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een aantal groepen vormen daarop een uitzondering:
- Jongeren die geen startkwalificatie hebben maar wel een mbo-1 diploma én minimaal 12 uur in de week werk hebben tellen niet mee als vsv'er.
- Jongeren die onderwijs hebben gevolgd in het vso met het uitstroomprofiel arbeidsmarktgericht of dagbesteding zijn niet kwalificatieplichtig en worden daarom niet meegeteld als vsv'er.
- Een leerling met een getuigschrift van het praktijkonderwijs is niet kwalificatieplichtig en wordt daarom niet meegeteld als vsv'er.

De gebruikte data laten het niet toe om bovenstaande definitie volledig te volgen. Daarom hebben we enkele aanpassingen gedaan in de definiëring van de groep vsv'ers:
- We hebben geen zicht op het hebben van werk van gediplomeerde mbo-1-studenten. Daarom worden alle gediplomeerde mbo-1-studenten die geen vervolgopleiding volgen niet meegeteld als vsv'er.[1]
- De uitstroomprofielen van jongeren die in het vso zitten of hebben gezeten zijn niet (altijd) bekend. Daarom worden alle vso-uitstromers van cluster 3 die geen vervolgopleiding volgen niet meegeteld als vsv'er (in cluster 3 hebben bijna alle leerlingen het profiel arbeidsmarktgericht of dagbesteding). Vso-uitstromers uit de andere clusters (1, 2 en 4) die geen vervolgopleiding zijn gaan doen worden wèl meegeteld als vsv'er, tenzij bekend is dat zij zijn uitgestroomd met het profiel arbeidsmarktgericht of dagbesteding.
- We weten niet of uitstromers uit het praktijkonderwijs een getuigschrift hebben. Daarom worden alle uitstromers uit het praktijkonderwijs die geen vervolgopleiding volgen niet meegeteld als vsv'er.

1 Hoewel gediplomeerde entreestudenten in praktijk lang niet altijd werk hebben, kiezen we er toch voor niemand als vsv'er mee te tellen. Een omgekeerde keuze zou leiden tot te hoge vsv-cijfers die door betrokkenen niet worden herkend.

Op bepaalde plekken in de rapportage maken we onderscheid tussen *nieuwe* en *oude* vsv'ers. Het ministerie van OCW werkt voor het bepalen van het aantal voortijdig schoolverlaters met een teldatum van 1 oktober. Jaarlijks wordt de 'stand' op die datum op 'nul' gezet en wordt elke vsv'er na die datum als *nieuwe vsv'er* geregistreerd. *Oude vsv'ers* zijn jongeren die al langer dan één jaar aaneengesloten vsv'er zijn.

Eindonderwijs
De groep jongeren met eindonderwijs bestaat uit jongeren die geen opleiding volgen en geen startkwalificatie bezitten, maar die niet als vsv'er worden meegeteld omdat het gevolgde onderwijs als eindonderwijs gezien kan worden.
Het gaat om:
- Jongeren met een mbo-1-diploma die na de entreeopleiding geen (vervolg)opleiding meer volgen;
- Vso-uitstromers van cluster 3 die geen vervolgopleiding zijn gaan doen. Deze jongeren zijn ook vrijgesteld van de kwalificatieplicht;
- Vso-uitstromers uit andere clusters die geen vervolgopleiding zijn gaan doen en van wie bekend is dat zij zijn uitgestroomd met het uitstroomprofiel arbeidsmarktgericht of dagbesteding;
- Uitstromers uit het praktijkonderwijs die geen vervolgopleiding zijn gaan volgen. Ook deze jongeren zijn vrijgesteld van de kwalificatieplicht;.

Kwetsbare jongere
Vanuit het ministerie van OCW wordt gesproken over Jongeren in Kwetsbare Positie (JiKP). Dit zijn jongeren die moeite hebben met het behalen van een startkwalificatie of die een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Door OCW is de groep gedefinieerd als jongeren tot 23 jaar die vanuit bepaalde onderwijsposities (praktijkonderwijs, vso-profiel arbeidsmarkt en vervolgonderwijs, vmbo-basisberoepsgerichte leerweg, mbo-1) uit het onderwijs zijn gestroomd of zijn doorgestroomd naar of binnen mbo-1 of mbo-2 in het daaropvolgende schooljaar.

In deze rapportage spreken we over kwetsbare jongeren (in plaats van Jongeren in Kwetsbare Positie) en hanteren we een iets breder begrip van de doelgroep, namelijk: iedereen die *ooit* op het praktijkonderwijs, vso of de entreeopleiding (mbo-niveau 1) heeft gezeten, of nog zit. Op die manier volgen we een bredere groep en zijn de verschillen in loopbanen (ook binnen deze groepen) in beeld te brengen. De focus wordt zo verbreed naar een langjariger perspectief op loopbaansucces.

Inkomenssituatie van vsv'ers
In deze rapportage wordt ook gekeken naar de werk- en inkomenssituatie van vsv'ers. Daarvoor worden de VSV-maandrapportages van het *Inlichtingenbureau* gebruikt. Voor het bepalen van de hoogte van het inkomen is gekozen om een indeling in categorieën te hanteren die bestaat uit geen inkomen, inkomen onder het wettelijk minimumloon (WML) en inkomen boven het wettelijk minimumloon.
De grenswaarde van het wettelijk minimumloon is bepaald aan de hand van het wettelijk minimumloon dat gold op 1 januari 2022[2] bij 21-jarigen en ouder.
Het inkomen op/onder WML is bepaald door het gemiddelde maandinkomen te berekenen over de maanden dat de jongere in de bestanden van het Inlichtingenbureau voorkomt.

2 Er is gekozen voor deze peildatum, omdat deze rapportage betrekking heeft op 2021-2022.

De in dit rapport gekozen grenswaarde van het WML is een andere grenswaarde dan die wordt gehanteerd in de VSV-maandrapportages van het Inlichtingenbureau. Daar wordt gewerkt met zogenaamde *Prioriteiten* en wordt een grenswaarde van meer/minder dan 300 euro gehanteerd. De keuze voor WML is gemaakt omdat deze grenswaarde op een meer zinvolle manier een inschatting geeft van de mate waarin de jongere naar verwachting in zijn eigen bestaan kan voorzien.

De belangrijkste uitkomsten

In deze rapportage presenteren we de uitkomsten van de derde meting van de Monitor onderwijsloopbanen in Eem. In de monitor staan de jongeren en jongvolwassenen woonachtig in de RMC-subregio Eem en hun loopbaan centraal. De hoofdvraag is hoe het met hen gaat: zitten ze op school, halen ze een diploma, krijgen ze ondersteuning, hebben ze werk? De monitor richt zich niet alleen op jongeren en jongvolwassenen die verzuimen of uitvallen, maar op álle jongeren en jongvolwassenen. Niet het presteren van scholen of het rendement van opleidingen staat dus centraal, maar de situatie van de jongeren en jongvolwassenen. Daarbij kijken we naar de loopbaan en belangrijke peilmomenten daarbinnen.

Vanwege veranderingen in de aangeleverde data (zie paragraaf 1.2) zijn er een aantal dingen anders ten opzichte van de vorige metingen. Voor een deel van de analyses is er niets veranderd. Voor een ander deel van de analyses zijn er wel gevolgen: een aantal tabellen en figuren konden niet worden gereconstrueerd en in sommige tabellen en figuren kunnen de gepresenteerde cijfers enigszins afwijken van de werkelijkheid. Dit is vermeld bij de betreffende tabellen en figuren.

De belangrijkste uitkomsten van deze derde meting zijn ook visueel verwerkt in een infographic. Deze infographic is hier te vinden.

Hoe gaat met de jongeren in de regio?

- Met veruit de meeste jongeren in de regio gaat het goed. Zij volgen een opleiding en/of hebben een startkwalificatie.
- De stijging van de onderwijsdeelname van 20- en 22-jarige jongeren die we in de vorige meting zagen, zet in deze derde meting voort. Meer jongeren volgen op deze leeftijd nog onderwijs. Het gaat zowel om jongeren die al een startkwalificatie bezitten en een opleiding volgen, als om jongeren die zonder startkwalificatie onderwijs volgen.
- Voor een klein deel van de jongeren gaat het minder goed met hun onderwijsloopbaan. Zij zijn er niet in geslaagd om een startkwalificatie te behalen en hebben het onderwijs verlaten. In deze derde meting zien we dat het aantal jongeren die het onderwijs verlaat zonder startkwalifcatie is toegenomen. Het gaat voor zowel de 20-jarigen als de 22-jarigen om 600 jongeren. Dit is in lijn met de, ook landelijk zichtbare, stijging in het aantal vsv'ers.
- Bijna 38 procent van de jongeren die in 2021 vsv'er werden, maakten de terugkeer naar onderwijs. Voor 16-jarige vsv'ers zien we hierin een forse toename: maar liefst 62 procent van hen is teruggekeerd naar onderwijs. Of deze jongeren ook een startkwalificatie gaan behalen is nog onduidelijk.

Aandacht voor kwetsbare jongeren

- Kwetsbare jongeren zijn *relatief* vaker dan niet-kwetsbare jongeren vsv'er. Omdat de omvang van de groep niet-kwetsbare jongeren echter veel groter is dan de groep jongeren die wel kwetsbaar is, zijn in *absolute aantallen* gezien de meeste vsv'ers echter niet-kwetsbaar.[3]

3 Een klein percentage vsv onder (een groot aantal) niet-kwetsbare jongeren leidt tot een groter aantal vsv'ers dan een groot percentage vsv onder (een klein aantal) kwetsbare jongeren.

- Van de jongeren die vanuit vso cluster 4 de overstap maken naar het mbo heeft na vier jaar ruim een derde het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie, zij zijn vsv'er. Dit aandeel is lager dan in de vorige (tweede) meting, maar hoger dan in de eerste meting. Van de overige 65 procent volgt een groot deel nog steeds een opleiding.
- Jongeren die de overstap naar het mbo maken vanuit het praktijkonderwijs doen dat in de meeste gevallen met succes. Zij zijn na vier jaar minder vaak vsv'er ten opzichte van vso-mbo overstappers en minstens tweederde van de pro-mbo overstappers is erin geslaagd om een startkwalificatie te behalen. Vergeleken met de vorige twee metingen zijn pro-mbo overstappers minder vaak vsv'er.

Loopbanen in het vo

- De doorstroom van vmbo-g/t naar het havo is in deze meting opnieuw toegenomen. Bijna één op de vijf jongeren stroomde in 2021-2022 vanuit het vmbo-g/t door naar de havo. Het lijkt erop dat de de veranderingen in het doorstroomrecht en de daarmee gepaard gaande verwachting dat meer vmbo-g/t leerlingen zouden doorstromen naar de havo, zichtbaar zijn in deze cijfers.

Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten

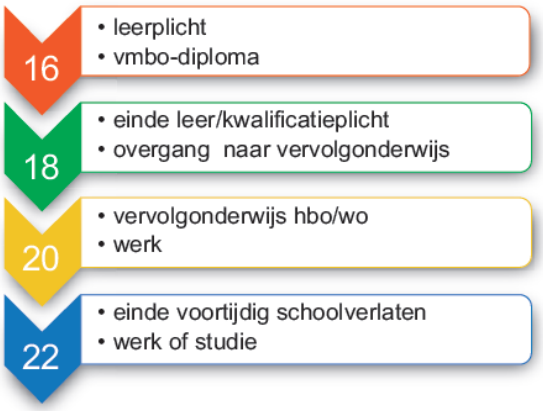
- Het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters in de RMC-subregio is dit jaar voor het eerst sinds 2018 gestegen. De vsv-percentages liggen daarmee op het hoogste niveau in (ten minste) zes jaar. Toch zien we dat de RMC-subregio het nog altijd beter doet dan het landelijk gemiddelde; ook daar is er sprake van een stijging. Deze stijging is ook landelijk zichtbaar en wordt verklaard door corona-effecten en de krappe arbeidsmarkt. Vooral met 18 jaar neemt het aantal voortijdig schoolverlaters sterk toe als gevolg van het einde van de kwalificatieplicht.
- Ruim driekwart van de 22-jarige vsv'ers heeft in het afgelopen jaar gewerkt en een derde heeft inkomsten op of boven het niveau van het wettelijk minimum loon. Dat is vergelijkbaar met eerdere metingen en metingen in andere regio's. Corona en veranderingen op de arbeidsmarkt lijken geen invloed te hebben op deze groep jongeren. Desondanks blijft de situatie op de arbeidsmarkt van veel van deze jongeren kwetsbaar, en hun kansen op het kunnen opbouwen van een zelfstandig bestaan en het voorzien in hun eigen inkomen lijken beperkt.
- Ruim één op de vier jongeren die een mbo-opleiding start stopt binnen een jaar met de opleiding en is een opleidingsstaker. Het grootste deel (20%) van hen herstart met een andere opleiding (switch) en een kleiner deel (7%) valt uit. We zien dat het percentage jongeren dat switcht licht is gestegen ten opzichte van de vorige metingen. Hierdoor is ook het totale aandeel opleidingsstakers licht gestegen.
- Na twee metingen waarin (gedeeltelijke) schoolsluitingen plaatsvonden, zien we een forse stijging in het aantal meldingen van ongeoorloofd verzuim. Over het hele schooljaar werden ruim 5.800 meldingen gedaan. Dat is een ruime verdubbeling ten opzichte van de vorige meting.

1 Inleiding

1.1 De monitor

De subregio Eem wil graag meer inzicht in de onderwijsloopbanen van de jongeren. Daarom wordt er onderzoek gedaan. De gemeente Amersfoort heeft als contactgemeente van de RMC-subregio Eem opdracht verleend voor monitoring.

In de monitor staan de jongeren en jongvolwassenen woonachtig in de RMC-subregio Eem en hun loopbaan centraal. De hoofdvraag is hoe het met hen gaat: zitten ze op school, halen ze een diploma, krijgen ze ondersteuning, hebben ze werk? De monitor richt zich niet alleen op jongeren en jongvolwassenen die verzuimen of uitvallen, maar op álle jongeren en jongvolwassenen. Niet het presteren van scholen of het rendement van opleidingen staat dus centraal, maar de situatie van de jongeren en jongvolwassenen. Daarbij kijken we naar de loopbaan en belangrijke peilmomenten daarbinnen. Dit doen we door te kijken naar de (onderwijs)situatie van alle jongeren en jongvolwassenen woonachtig in de RMC-subregio Eem op 16-, 18-, 20- en 22-jarige leeftijd (peildatum 1 oktober 2022). De peilmomenten zijn zo gekozen dat ze verschillende fasen en overgangsmomenten in de loopbaan bestrijken en tegelijk voor beleid relevante grenzen markeren.

De eerste meting van de monitor onderwijsloopbanen Eem is in mei 2021 verschenen. De schoolloopbaan van alle jongeren en jongvolwassenen in de regio is in deze meting kwantitatief in beeld gebracht (peildatum 1 oktober 2020). In de tweede meting werd hier een vervolg aan gegeven (peildatum 1 oktober 2021). In deze rapportage wordt door een derde meting een update gegeven van de kengetallen die in de eerdere metingen zijn gepresenteerd. We lichten opvallende uitkomsten kort toe in tekst bij de tabellen of figuren.

De publicaties van de eerste twee metingen van de monitor onderwijsloopbanen Eem zijn hier te vinden:
- Monitor Onderwijsloopbanen Eem 2020
- Monitor Onderwijsloopbanen Eem 2021

De belangrijkste uitkomsten van de tweede en derde meting van de monitor onderwijsloopbanen Eem zijn ook visueel verwerkt in een infographic:
- Infographic Monitor Onderwijsloopbanen Eem 2021
- Infographic Monitor Onderwijsloopbanen Eem 2022

Terug naar normaal?
De eerste twee metingen betroffen bijzondere schooljaren, waarin als gevolg van het coronavirus verschillende maatregelen werden getroffen. In de eerste en tweede meting zagen we de effecten van het begin van de coronacrisis in het onderwijs terug in de monitor Onderwijsloopbanen Eem. Zo zagen we uitzonderlijk hoge slagingspercentages in het vo in de eerste meting en een forse stijging van de onderwijsdeelname in de tweede meting. In het schooljaar waar deze derde meting betrekking op heeft, was het aantal coronamaatregelen beperkt. Na januari 2022 hebben er geen schoolsluitingen meer plaatsgevonden. Examenleerlingen deden gewoon examen, maar hadden nog wel recht op een extra herkansing. Doordat er relatief weinig coronamaatregelen van kracht zijn geweest tussen oktober 2021 en oktober 2022, wordt in deze meting beter zichtbaar wat de effecten van de coronacrisis zijn geweest. Zetten deze trends door? Of waren deze effecten tijdelijk en gaan we weer terug naar 'normaal'? Daar wordt in deze rapportage waar mogelijk specifiek aandacht aan besteed.

1.2 Data en privacy

We maken voor de monitor gebruik van verschillende data die betrekking hebben op de jongeren woonachtig in de RMC-subregio Eem. Het gaat om onderwijsgegevens en gegevens die betrekking hebben op verzuim, werk en inkomen[4] van vsv'ers. Daarbij staat voorop dat de privacy van de jongeren en jongvolwassenen goed gewaarborgd blijft. Over de vorm waarin en de manier waarop de data moesten worden aangeleverd zijn duidelijke (procedurele) afspraken gemaakt, in overeenstemming met de privacywetgeving (AVG). Een uitgebreide verantwoording van de werkwijze vindt u hier.
We hebben alle data gekoppeld tot één databestand. Tenzij anders vermeld, zijn alle cijfers, grafieken en tabellen in deze rapportage gebaseerd op dit bestand.

Veranderingen in de aangeleverde data
Voor de analyses van de monitor Onderwijsloopbanen Eem wordt er gebruik gemaakt van Bronbestanden van DUO. Per eind oktober 2021[5] heeft DUO wijzigingen doorgevoerd in alle Bronbestanden die door DUO worden aangeleverd. Waar tot voorheen in ieder geleverd Bron-bestand álle jongeren tot 23 jaar uit de regio terug te vinden waren, is dat sinds eind oktober 2021 niet meer het geval. *"Leerlingen worden na het behalen van een startkwalificatie nog maximaal één keer per afnemer (d.w.z. gemeente of RMC-regio) geleverd."* Voor de monitor Onderwijsloopbanen Eem betekent dit dat jongeren die vóór oktober 2022 een startkwalificatie hebben behaald niet meer in het bestand zitten dat in het kader van de monitoring jaarlijks bij de gemeente Amersfoort wordt opgevraagd. Dat heeft grote gevolgen voor de monitoring van schoolloopbanen zoals dat in de monitor Onderwijsloopbanen Eem gebeurt.
Omdat de gemeente Amersfoort – als contactgemeente voor de RMC-regio – ook over een C-bestand met peildatum 1 april 2022 beschikte, zijn aan de hand van dit bestand de jongeren die

4 Het maandbestand van november 2021 ontbreekt in de analyses. De analyses zijn hierop aangepast.
5 Deze nieuwe regeling gold nog niet ten tijde van de statusdatum van de vorige C-levering van meting 2.

in deze periode een startkwalificatie hebben behaald toegevoegd aan het C-bestand van de derde meting. Dit betekent dat de schoolloopbaangegevens voor de jongeren die niet op de statusdatum van 1 oktober 2022 voorkwamen, omdat zij op een eerder moment hun startkwalificatie hebben behaald, uit het april-bestand zijn gehaald (waarin zij nog wél voorkwamen). Hun laatst bekende onderwijspositie is dus niet op 1 oktober 2022, maar van 1 april 2022. Op deze manier zijn de onderwijsloopbanen van jongeren die hun startkwalificatie voor april 2022 hebben behaald te reconstrueren. De analyses zijn uitgevoerd op dit gereconstrueerde bestand Ondanks deze reconstructie van de dataset, blijft een deel van de jongeren in deze meting buiten beeld. Het gaat om de jongeren die tussen 1 april 2022 en 1 oktober 2022 een startkwalificatie hebben behaald.

Voorbeeld:
- Een jongere heeft in oktober 2022 nog geen startkwalificatie. Zijn meest recent bekende onderwijspositie heeft betrekking op oktober 2022.
- Een jongere heeft in maart 2022 een startkwalificatie behaald. Zijn meest recent bekende onderwijspositie heeft betrekking op april 2022.
- *Een jongere heeft in juli 2022 een startkwalificatie behaald. Zijn meest recent bekende onderwijspositie heeft betrekking op april 2022. Op dat moment was de jongere nog niet in bezit van een startkwalificatie, dus zien we dit niet terug in de analyses.*

Wat betekent dit voor de huidige meting? Voor een deel van de analyses verandert er niets. Veel figuren en tabellen hebben namelijk betrekking op jongeren die (nog) geen startkwalificatie hebben. Voor een ander deel van de analyses zijn de gevolgen wel groot. Analyses die specifiek gaan over het behalen van een startkwalificatie en de uitstroom/doorstroom ná het behalen van een havo/vwo of minimaal mbo-2-diploma, kunnen ondanks de reconstructie van de data in deze meting niet worden uitgevoerd. Het gaat hierbij om de volgende tabellen en figuren (nummering uit meting 2):

- Figuur 5 - Havo: rotonde van het vo
- Figuur 6 - Verblijfsduur vo
- Figuur 7 - Op- en afstroom vo
- Figuur 9 - Diplomering havo voor doorstromers en niet-doorstromers
- Figuur 10 - Uitstroombestemming van havo-uitstromers, voor doorstromers en niet-doorstromers
- Figuur 16 – Startkwalificatie naar diploma, per peilgroep

Een ander deel van de analyses, die betrekking hebben op zowel jongeren met als zonder startkwalificatie kunnen door de reconstructie van het databestand nog wel worden uitgevoerd. Echter, door de reconstructie van het C-bestand kunnen de gepresenteerde cijfers enigszins afwijken van de werkelijkheid. Bij de tabellen en figuren waarvoor dit geldt zal dit worden aangegeven.

1.3 Leeswijzer en overzicht van tabellen en figuren

We doen in deze rapportage verslag van de derde meting van de monitor onderwijsloopbanen, in de vorm van een beknopt werkdocument met daarin de belangrijkste uitkomsten in de vorm van grafieken en tabellen. Op verschillende plekken is er de mogelijkheid om door te klikken naar aanvullende informatie of achterliggende (online) tabellen. In deze achterliggende tabellen is het

mogelijk om uitsplitsingen te maken of te filteren op cijfers voor onder andere de eigen gemeente of onderwijsinstelling.[6]
De tabellen en figuren zijn geclusterd binnen vijf deelthema's. Een overzicht van alle tabellen en figuren in deze monitor staat hieronder.

Overzicht tabellen/grafieken

	Tabel/ figuur	Omschrijving	M1	M2
	De jongeren in de regio			
Tabel 1	Omvang, per peilgroep[7]	Aantal jongeren woonachtig in de RMC-regio, voor 4 leeftijdsgroepen (16, 18, 20 en 22 jaar)	p.9	p.11
Tabel 1	Samenstelling geslacht, per peilgroep	Uitsplitsing van de peilgroepen naar geslacht	p.9	p.11
Tabel 1	Samenstelling woongemeente, per peilgroep	Uitsplitsing van de peilgroepen naar woongemeente	p.9	p.11
	Hoe gaat het met de jongeren in de regio?			
Tabel 2	Positie 1 oktober, per peilgroep	(Onderwijs)situatie voor de verschillende leeftijdsgroepen (onderwijs, vsv, niet in opleiding met startkwalificatie, plus verfijningen)	p.10	p.13
Figuur 1	Terugkeer van vsv'ers in het onderwijs, per peilgroep	Aandeel jongeren per peilgroep die één jaar na voortijdig schoolverlaten terug zijn gekeerd in onderwijs.	-	-
Figuur 2	Hoogst behaalde diploma, per peilgroep	Aandeel jongeren per peilgroep dat diploma in vo of mbo behaald heeft (ooit) en niveau van dat diploma	p.11	p.14
	Aandacht voor kwetsbare jongeren			
Tabel 3	Vsv en eindonderwijs zonder SK, per peilgroep	Aandeel jongeren zonder startkwalificatie niet in onderwijs, uitgesplitst in vsv en eindonderwijs, per peilgroep	p.12	p.16
Figuur 3	Vsv naar JIKP, 22-jarigen	Aandeel vsv onder JIKP'ers van 22 jaar	p.13	p.17
Figuur 4	Situatie overstappers vso-cluster 4 naar mbo	Onderwijsloopbaan in termen van startkwalificatie en vsv van overstappers vso-cluster 4 naar mbo, over meerdere jaren.	p.15	p.18
Figuur 5	Situatie overstappers pro naar mbo	Onderwijsloopbaan in termen van startkwalificatie en vsv van overstappers praktijkonderwijs naar mbo, over meerdere jaren.	p.16	p.19
Figuur 6	Vier jaar na de overstap van pro en vso naar mbo, vergelijking over de metingen	vergelijking vier jaar na de overstap naar mbo van overstappers pro en vso cluster 4 in meting 1 tot en met 3	-	-

6 Afhankelijk van de gepresenteerde variabelen is bepaald welke uitsplitsingsmogelijkheden relevant zijn.
7 In de monitor kijken we naar de jongeren op 16-, 18-, 20- en 22-jarige leeftijd. Deze vier groepen noemen we peilgroepen.

	Tabel/ figuur	Omschrijving	M1	M2
	Loopbanen in het vo			
Figuur 7	Doorstroom van vmbo naar havo	Omvang van de doorstroom van vmbo naar havo	p.19	p.24
	Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten			
Tabel 4	Nieuwe voortijdig schoolverlaters RMC-regio Eem	RMC-cijfers over het nieuwe aantal vsv'ers	p.22	p.27
Figuur 8	Niet in onderwijs zonder SK, per peilgroep	Uitsplitsing van de groep jongeren die niet in opleiding is zonder startkwalificatie, per peilgroep. O.a. eindonderwijs vso, eindonderwijs Entree, oud-vsv, nieuw-vsv, nieuwkomers.	p.23	p.29
Figuur 9	vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 22-jarigen (%)	Onderwijsherkomst van de 22-jarige vsv'ers	p.24	p.30
Figuur 10	vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 16-, 18- en 20-jarigen (%)	Onderwijsherkomst van de 16-, 18- en 20-jarige vsv'ers	p.25	p.31
Figuur 11	Arbeidsmarktsituatie van vsv'ers, 22-jarigen (%)	Het hebben van werk door 22-jarige vsv'ers en de mate waarin er sprake is van stabiel werk.	p.26	p.32
Figuur 12	Inkomenssituatie van vsv'ers, 22-jarigen (%)	Hoogte van het inkomen (categorieën) van 22-jarige vsv'ers	p.27	p.33
Figuur 13	Uitval in eerste verblijfsjaar mbo	Uitval (=schoolverlaters die niet elders herstarten) in het eerste verblijfsjaar van het mbo, van alle jongeren woonachtig in de RMC-regio (ongeacht vestiging mbo)	p.29	p.35
Figuur 14	Switch in eerste verblijfsjaar mbo	Switch (van opleiding en/of school) in het eerste verblijfsjaar van het mbo, van alle jongeren woonachtig in de RMC-regio (ongeacht vestiging mbo)	p.29	p.36
Figuur 15	Ongeoorloofd verzuim naar onderwijssoort, per peilgroep	Prevalentie van ongeoorloofd verzuim naar onderwijssoort van 16-, 18- en 20-jarigen.	-	p.36

In bijlage B is een compleet overzicht te vinden van zowel de tabellen en figuren die in deze rapportage te vinden zijn, als de tabellen en figuren die vanwege de veranderingen in de aangeleverde data niet zijn weergegeven in deze rapportage.

2 Uitkomsten

2.1 De jongeren in de regio

Omvang en samenstelling
Elke leeftijdsgroep (peilgroep) omvat ruim 4.000 tot 5.500 jongeren. De omvang van de leeftijdsgroepen neemt af met de stijgende leeftijd. Het gaat waarschijnlijk om jongeren die verhuizen naar een (andere) stad (waaronder Utrecht) om daar een studie te volgen.[8]

Tabel 1 – Omvang en samenstelling peilgroepen naar geslacht en naar woonregio (%)

	16 jaar	18 jaar	20 jaar	22 jaar
Man	50	51	53	54
Vrouw	50	49	47	46
Amersfoort	40	40	44	41
Baarn	6	5	4	8
Barneveld	17	17	13	13
Bunschoten	5	6	5	7
Leusden	7	7	7	6
Nijkerk	11	12	10	10
Soest	11	11	12	13
Woudenberg	4	3	3	3
Totaal N (= 100%)	5.153	5.389	5.005	4.607

➢ Meer cijfers

In deze meting zien we dat alle peilgroepen groter zijn dan in de vorige meting. Het gaat om een stijging van ongeveer 300-400 jongeren per peilgroep. De groepen 16- en 18-jarigen zijn, na een krimp in de vorige meting, weer van vergelijkbare grootte als in de eerste meting. De groepen 20- en 22-jarigen zijn groter dan beide metingen. Hier lijkt ook de verandering in de aangeleverde data een rol in te spelen.[9]

De samenstelling van de peilgroepen is grotendeels vergelijkbaar met de vorige metingen (2020 en 2021). We zien dat een groter deel van de 20-jarigen in Amersfoort woonachtig is dan in de vorige metingen (44% t.o.v. 39%) en een kleiner deel in Barneveld (13% t.o.v. 17-18%).

2.2 Hoe gaat het met de jongeren in de regio?

De peilmomenten bestrijken verschillende fasen en overgangsmomenten in de schoolloopbaan. Dat is ook terug te zien in de cijfers. Hoewel de verschillende fasen en overgangsmomenten

8 In de Utrechtse monitor zie we dat de groep 20- en 22-jarigen juist toeneemt door studenten die naar Utrecht trekken.
9 O.a. verhuizingen. Door toevoeging van een extra C-bestand (april 2022) is een deel van de jongeren die verhuisd zijn buiten de regio toch in de dataset zichtbaar (nl. in de april meting).

ook in de vorige meting waren terug te zien, zagen we in de tweede meting een behoorlijk grote verandering in de onderwijssituatie van de jongeren in de RMC-regio ten opzichte van de eerste meting. Dat gold met name voor de groep 20- en 22-jarigen. Zij volgden veel vaker (nog) onderwijs. In deze derde meting zien we dat deze hogere onderwijsdeelname doorzet. We gaan hieronder kort in op de belangrijkste uitkomsten per peilgroep. In tabel 2 is een overzicht gegeven van de onderwijssituatie per peilgroep.

Gevolgen van veranderingen in de aangeleverde data
Door de veranderingen in de aangeleverde data (zie inleiding, par. 1.2) zijn er vertekeningen in de weergave van de onderwijsposities te zien in de tabel 2. Dat heeft in deze tabel gevolgen voor de volgende groepen:

- 18-jarigen die in het studiejaar 2021-2022 door middel van een havo- of vwo-diploma een startkwalificatie hebben behaald. Deze jongeren worden nog weergegeven als havo/vwo leerlingen, terwijl de meerderheid in werkelijkheid het vo heeft verlaten. Dit zorgt voor een lager percentage jongeren in hbo/wo en (in mindere mate) voor een lager percentage 'niet in opleiding met startkwalificatie'.
- 20-jarigen (en in mindere mate ook 22-jarigen) die in het studiejaar 2021-2022 middels een mbo-2, -3 of -4 diploma een startkwalificatie hebben behaald. Deze jongeren worden nog weergegeven als mbo-studenten, terwijl in werkelijkheid een deel het mbo heeft verlaten. Dit zorgt voor een lager percentage 'niet in opleiding met startkwalificatie'.

De betreffende cellen zijn middels een asterix voorzien van uitleg.

Tabel 2 – Situatie in onderwijs, per peilgroep (%)

	16 jaar	18 jaar	20 jaar	22 jaar
In opleiding	**99**	**88**	**74**	**62**
- VO - vmbo	15	0	0	0
- VO - havo/vwo	50	28*	0	0
- VO - anders	0	0	1	1
- VSO	3	1	0	0
- Praktijkonderwijs	3	0	0	0
- Mbo	28	42	29*	13*
- Hoger onderwijs	0	14**	42	48
- VAVO/ve	0	3	1	0,3
Niet in onderwijs zonder SK	**1,3**	**8,0**	**12,2**	**12,8**
- VSV	1,2	6,6	9,4	10,0
- Eindonderwijs praktijkonderwijs	0	0,8	1	1,2
- Eindonderwijs vso	0	0,5	1,1	1,2
- Eindonderwijs mbo-1 met diploma	0	0,1	0,7	0,4
- Vrijstelling Leerplicht	0,1	0	0	0
Niet in onderwijs met SK	**0**	**4****	**15****	**25****
Totaal N (= 100%)	5.152	5.386	4.999	4.589

* In werkelijkheid ligt dit percentage waarschijnlijk lager, een deel volgt een hbo/wo-opleiding of heeft het onderwijs verlaten met startkwalificatie. Door de veranderde data is dit niet zichtbaar in de cijfers.
** In werkelijkheid ligt dit percentage waarschijnlijk hoger. Door de veranderde data is dit niet zichtbaar in de cijfers.

De onderwijssituatie van 16-jarigen in de regio is over de verschillende metingen heen vrij stabiel, zelfs in de vorige 'bijzondere' meting. Dit komt omdat jongeren met 16 jaar nog leerplichtig zijn. Ook in deze meting zien we dat terug, 99 procent van de jongeren volgt onderwijs. Het grootste deel van hen doet dat op het vo (65%). Een deel heeft de overstap naar het mbo al gemaakt (28%), of gaat dat bijna doen. Een kleiner deel volgt een andere route, via bijvoorbeeld het vso of praktijkonderwijs.

Met 18 jaar hebben de overstappers van het vmbo (vrijwel) allemaal de overstap naar vervolgonderwijs gemaakt. Een kleiner deel heeft zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten (8%). Deze groep bestaat uit twee subgroepen: jongeren die zijn uitgestroomd uit het praktijkonderwijs of vso (eindonderwijs; 1,4%) en voortijdig schoolverlaters (6,6%). Deze laatste groep is groter ten opzichte van de vorige twee metingen. De actuele vsv-cijfers (nieuwe vsv'ers) van OCW[10] bevestigen dit beeld, zowel in de regio als landelijk zien we een stijging van de vsv-percentages.

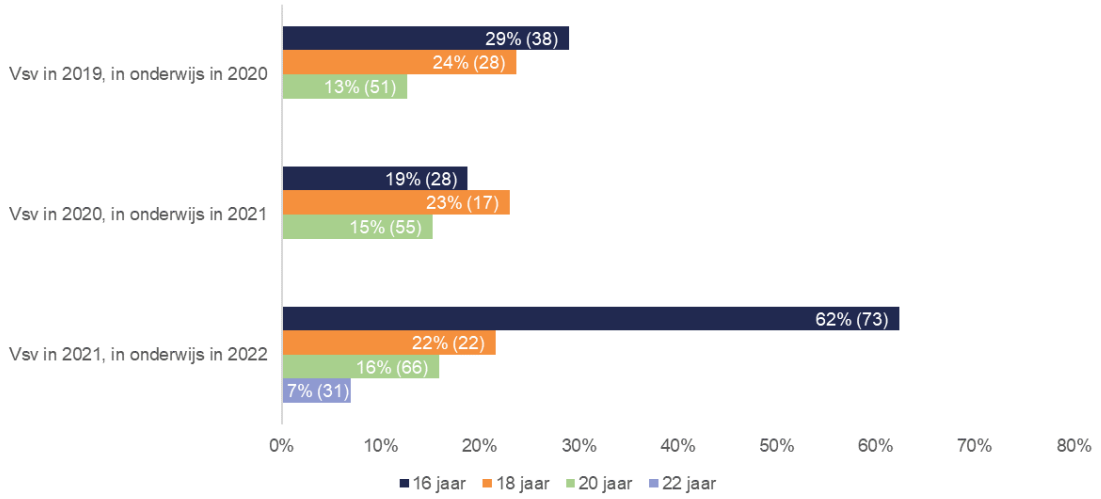
Voor de andere peilgroepen – 20 en 22 jaar – zien we een voortzetting van de sterke stijging van het percentage jongeren dat (nog) onderwijs volgt, zoals dat ook uit de vorige meting naar voren kwam. Bijna driekwart van de 20-jarigen en 62 procent van de 22-jarigen volgt een opleiding.[11] Ook in deze meting zien we dat een groot deel van deze jongeren een hbo- of wo-opleiding volgt (42% en 48%). Net als bij de 18-jarigen zien we ook bij de jongeren van 20 en 22 jaar een stijging in vsv.

Oud vsv terug in onderwijs
In deze derde meting wordt er voor het eerst ook gekeken naar de terugkeer van (oud-)vsv'ers in onderwijs. Van de jongeren die vorig jaar (peildatum oktober 2021) voortijdig schoolverlater waren, is - gemiddeld over alle leeftijden - een jaar later bijna 38 procent teruggekeerd naar onderwijs. Naar mate jongeren ouder worden zien we een afname in de terugkeer naar onderwijs. Voor de peilgroep van 16-jarigen geldt dat er veel meer vsv'ers terugkeren naar onderwijs dan in de vorige twee cohorten.

In de RMC-regio Utrecht was er in schooljaar 2020-2021 ook een stijging in de terugkeer van 16-jarige vsv'ers naar onderwijs. Deze stijging was van vergelijkbare grootte als de stijging die we in deze meting in Eem zien. De hoge terugkeer van 16-jarigen zette ook in 2021-2022 door. Het is onduidelijk wat de reden is dat deze jongeren vaker terugkeren naar onderwijs. Of deze trend ook in Eem doorzet en of deze jongeren ook een startkwalificatie gaan behalen is nog onduidelijk.

10 Bron: Dashboard voortijdig schoolverlaten RMC-regio 16 2021-2022 (voorlopig)
11 Mogelijk wijkt de onderwijsdeelname met 20 en 22 jaar af door de veranderingen in de aangeleverde data. De werkelijke onderwijsdeelname ligt mogelijk iets lager. De inschatting is dat deze afwijkingen klein zijn.

Figuur 1 – Terugkeer van vsv'ers in het onderwijs, per peilgroep (N en %)*

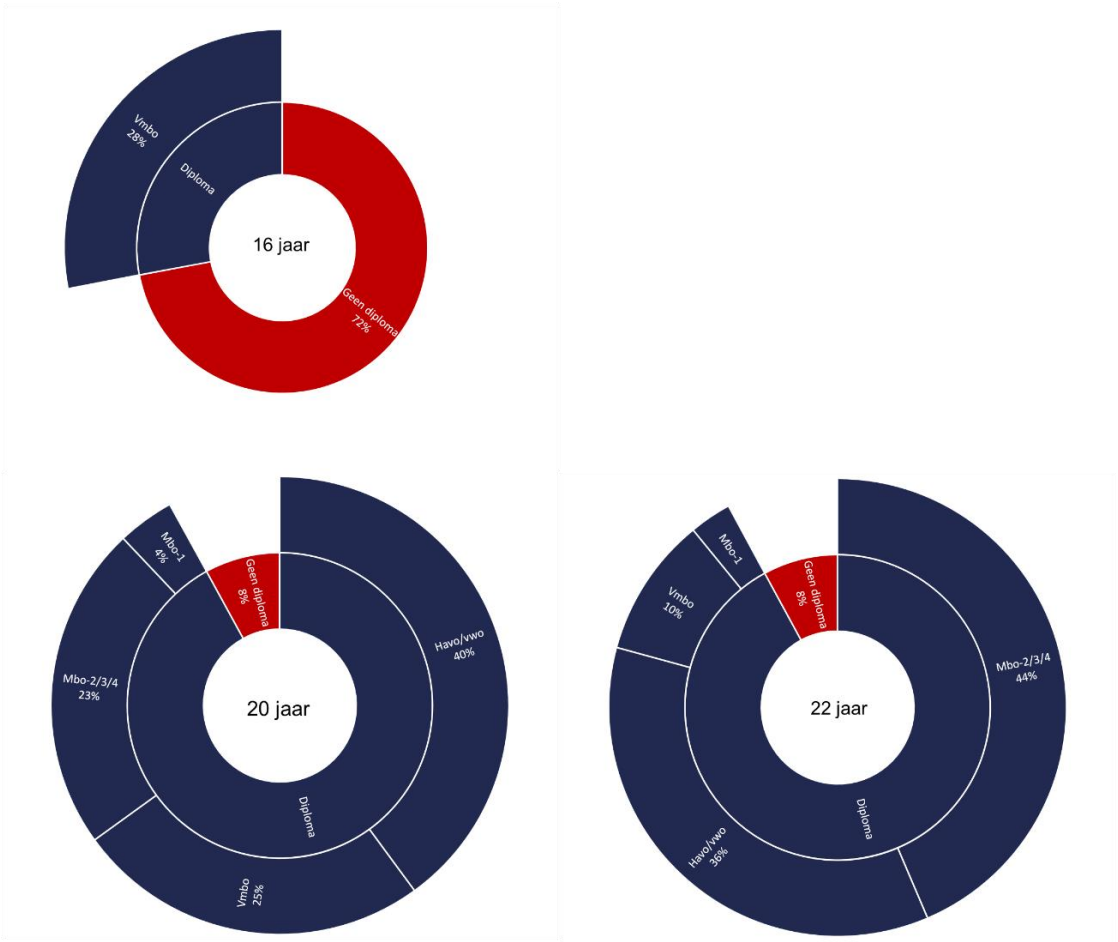
* voor 22-jarigen is het beeld over 2019 en 2020 niet te maken.

Behaalde diploma's

Met veruit de meeste jongeren in de regio gaat het goed: zij hebben een succesvolle schoolloopbaan die in veruit de meeste gevallen wordt afgesloten met een diploma op ten minste het niveau van de startkwalificatie. Met 20 jaar heeft 92 procent een diploma in het vo of mbo behaald, heeft een groot deel van hen een startkwalificatie en volgt 74 procent nog steeds een opleiding. Vorig jaar (in meting 2) zagen we (met name voor de 16-, 18- en 20-jarigen) een stijging in het percentage jongeren dat op die leeftijd een diploma bezit. In deze meting zien we dat het percentage jongeren in de genoemde peilgroepen[12] dat een diploma heeft behaald weer vergelijkbaar is met de eerste meting.

12 Voor de peilgroep 18 jaar is is het hoogst behaalde diploma niet betrouwbaar vast te stellen vanwege de veranderingen in de aangeleverde data.

Figuur 2 – Hoogst behaalde diploma, per peilgroep (%) ** ****

* De gepresenteerde cijfers laten zien wat het hoogste diploma is dat jongeren *ooit* hebben behaald. Het gaat dus niet om behaalde diploma's in het afgelopen jaar.

** Voor de peilgroep 18 jaar is het hoogst behaalde diploma niet betrouwbaar vast te stellen vanwege de veranderingen in de aangeleverde data.

*** Door veranderingen in de data is er mogelijk een vertekening van de behaalde vmbo- en mbo-diploma's. De mbo-2, -3 of -4 diploma's die recent zijn behaald zijn niet beschikbaar in de data. Een groot deel van deze jongeren is daarom in de data zichtbaar bij de groep vmbo-diploma.

Twaalf procent van de 20-jarigen volgt geen opleiding meer en heeft geen startkwalificatie behaald. Dit percentage is vergelijkbaar met de eerste meting, echter door een stijging van het totaal aantal jongeren in de regio is deze groep absoluut groter. In aantallen gezien betekent dat dat ruim 600 20-jarigen het initieel onderwijs hebben verlaten[13] zonder startkwalificatie.

Conclusie

Met veruit de meeste jongeren in de regio gaat het goed. Zij volgen een opleiding en/of hebben een startkwalificatie. De stijging van de onderwijsdeelname van 20- en 22-jarige jongeren die we in de vorige meting zagen, zet in deze derde meting door. Meer jongeren volgen op deze leeftijd

13 Niet per definitie in het afgelopen jaar, dat kan ook in eerdere jaren zijn geweest.

nog onderwijs. Het gaat zowel om jongeren die al een startkwalificatie bezitten en een opleiding volgen, als om jongeren die zonder startkwalificatie onderwijs volgen.

Voor een deel van de jongeren gaat het minder goed met hun onderwijsloopbaan. Zij zijn er niet in geslaagd om een startkwalificatie te behalen en hebben het onderwijs verlaten. Met het eindigen van de kwalificatieplicht op 18-jarige leeftijd zien we het aantal en percentage vsv'ers sterk toenemen. In deze derde meting zien we dat het aantal jongeren die het onderwijs verlaat zonder startkwalifcatie is toegenomen. Het gaat voor zowel de 20-jarigen als de 22-jarigen om 600 jongeren. Dit is in lijn met de, ook landelijk zichtbare, stijging in het aantal vsv'ers.

Bijna vier op de tien jongeren die in 2021 vsv'er werden, keerden terug naar onderwijs. Voor 16-jarige vsv'ers zien we hierin een forse toename ten opzichte van eerdere metingen: maar liefst 62 procent van hen is teruggekeerd naar onderwijs. Of deze jongeren ook een startkwalificatie gaan behalen is nog onduidelijk.

2.3 Aandacht voor kwetsbare jongeren

Een deel van de jongeren in de regio heeft extra aandacht en ondersteuning nodig om onderwijs te (kunnen) volgen. Het gaat om jongeren die onderwijs volgen binnen het voortgezet speciaal onderwijs (vso), praktijkonderwijs of een entreeopleiding. Daarnaast is er ook een groep jongeren die binnen het reguliere onderwijs (vo en mbo) of in de overgang van vo naar mbo extra ondersteuning krijgt.
In deze monitor kijken we naar de effecten die dat heeft op de schoolloopbaan, maar deze ondersteuning heeft ook belangrijke andere effecten. Dat geldt met name voor de ondersteuning en begeleiding die geboden wordt binnen het vso cluster 4 en de entreeopleiding. Het gaat dan bijvoorbeeld om de ondersteuning van het gezin, het verbeteren van het welbevinden van de jongere en (andere) activiteiten om jongeren op het rechte pad te houden. De opbrengsten van de inspanningen die binnen deze school/onderwijstypen worden gedaan zijn dus groter dan alleen het behalen van een diploma of startkwalificatie.

We zoomen in deze paragraaf eerst in op de situatie van kwetsbare 22-jarigen. Vervolgens gaan we dieper in op de doorstroom van vso en praktijkonderwijs naar mbo.

Kwetsbaar en de kans op voortijdig schoolverlaten
In paragraaf 2 kwam aan de orde dat ruim één op de tien 20- en 22-jarigen (nog) geen startkwalificatie heeft behaald en geen onderwijs volgt. Een deel van deze jongeren volgde onderwijs dat niet tot een startkwalificatie leidt. Het gaat om jongeren die na het praktijkonderwijs, vso cluster 3 en 4 met uitstroomprofiel arbeid en dagbesteding of entreeopleiding geen vervolgonderwijs meer volgen. Dit onderwijs is eindonderwijs geweest. Deze jongeren worden niet meegeteld als vsv'er. Voor de andere jongeren geldt dat niet: hen is het om andere redenen niet gelukt een startkwalificatie te halen. Zij worden wél meegeteld als vsv'er. Deze groep is divers, het gaat om jongeren die zijn uitgevallen in het mbo, om jongeren uit vso cluster 4 die geen vervolgopleiding zijn gaan doen, overstappers van praktijkonderwijs naar mbo die uitvallen in het mbo, etc.
De volgende tabel laat zien welk deel van de jongeren zonder startkwalificatie die ook geen onderwijs volgen vsv'er is en welk deel valt binnen de groep van eindonderwijs.

Tabel 3 – Voortijdig schoolverlaten (vsv) en eindonderwijs zonder startkwalificatie (SK), per peilgroep (%)

	Vsv	Eindonderwijs zonder SK	Totaal niet in opleiding zonder SK*
16 jaar	1,2	0,0	1,2
18 jaar	6,6	1,4	8
20 jaar	9,4	2,8	12,2
22 jaar	10,0	2,8	12,8

* Jongeren met een vrijstelling van leerplicht zijn niet in deze tabel meegenomen

- Meer cijfers

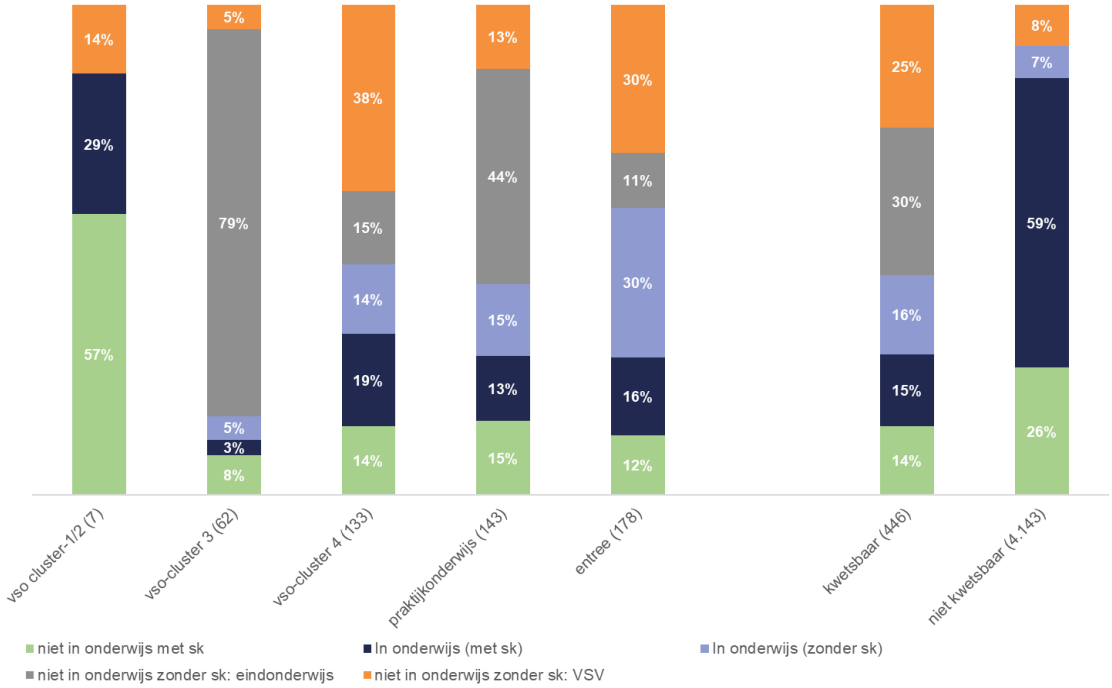
De mate waarin jongeren een startkwalificatie halen verschilt. Onder de jongeren met een achtergrond in het vso, pro of entree ('kwetsbare' jongeren) is dit percentage lager dan onder niet- of minder kwetsbare jongeren.
In het volgende figuur 2 hebben we voor de verschillende (deel)groepen kwetsbare jongeren van 22 jaar die we onderscheiden en voor de groep kwetsbare 22-jarigen als totaal in beeld gebracht wat hun (onderwijs)positie is op 22-jarige leeftijd. Voor elke (deel)groep is in het figuur ook zichtbaar welk deel van de jongeren die met 22 jaar nog onderwijs volgt (lichtblauw + donkerblauw) wél al een startkwalificatie bezit (het donkerblauwe deel in het figuur) en welk deel (nog) niet (het lichtblauwe deel).

Gevolgen van veranderingen in de aangeleverde data
Door de veranderingen in de aangeleverde data (zie inleiding, par. 1.2) zijn er vertekeningen in de weergave van de (onderwijs)posities te zien van (niet-)kwetsbare jongeren en de overstappers naar mbo in figuur 2, 3, 4 en 5. Dat heeft in deze figuren gevolgen voor zowel de kwetsbare jongeren als de niet-kwetsbare:
- We zien een overschatting van het aantal jongeren dat in onderwijs zit zonder startkwalificatie;
- We zien een onderschatting van het aantal jongeren dat in bezit is van een startkwalificatie, zowel bij de jongeren die nog onderwijs volgen, als bij de jongeren die het onderwijs hebben verlaten met startkwalificatie.

De veranderingen in de data hebben geen invloed op het aantal jongeren die het onderwijs zonder startkwalificatie hebben verlaten.

Tussen de (deel)groepen zijn ook verschillen zichtbaar t.o.v. de vorige metingen (die niet verklaard worden door de veranderingen in de aangeleverde data):
- Voor de jongeren die ooit in het vso cluster 3 hebben gezeten zagen we in de vorige meting een aantal (kleine) verschillen met meting 1. Het beeld dat we in deze meting zien is nagenoeg volledig vergelijkbaar met de eerste meting. Een kanttekening hierbij is dat de aantallen in alle metingen klein zijn (51 cluster 3 leerlingen in 2020; 50 in 2021; 50 in 2022).
- Ten opzichte van meting 2 zijn er meer jongeren uit het vso cluster 4 voortijdig schoolverlater (38%). Toch is deze groep nog altijd kleiner dan in de eerste meting (42% in 2020; 30% in 2021).
- Het totaal aantal jongeren die (ooit) een entreeopleiding heeft gevolgd is fors gestegen ten opzichte van de vorige twee metingen. Dit aantal is nu 178 en was 88 in meting 2 en 122 in meting 1. Naast het verschil in omvang zien we dat een kleiner deel van hen voortijdig schoolverlater is (32% in meting 1; 36% in meting 2; nu 30%). Deze daling is relatief, vanwege het grotere aantal jongeren, gaat het in absolute zin om een groter aantal vsv'ers dan in de vorige metingen.

*Figuur 3 – Percentage vsv naar kwetsbare en niet-kwetsbare jongeren, 22-jarigen (%)**

* In deze figuur is gekeken of de 22-jarigen ooit in de onderscheiden onderwijstypen hebben gezeten. Jongeren die in meerdere van de onderscheiden onderwijstypen hebben gezeten (bijvoorbeeld praktijkonderwijs en later ook mbo-1) komen dan in meerdere 'staafjes' van het figuur voor.

Van vso en praktijkonderwijs naar mbo

Jaarlijks stappen in de subregio Eem circa 70-85 leerlingen over van het vso cluster 4 naar mbo. In het praktijkonderwijs is deze groep iets groter. Dat zijn jaarlijks 90-100 leerlingen.

In de monitor kunnen we terugkijken hoe het de jongeren is vergaan die in de afgelopen vijf jaar de overstap vanuit vso en praktijkonderwijs naar mbo hebben gemaakt. De eerste groep voor wie we dat kunnen zien, zijn de vso- en pro-leerlingen die in 2017 op het vso/pro zaten en in 2018 in het mbo zijn gestart. Voor hen is het inmiddels het vierde jaar na de overstap (en het vijfde jaar in het mbo). De laatste groep waar we naar kijken, maakte in 2022 de overstap naar het mbo.

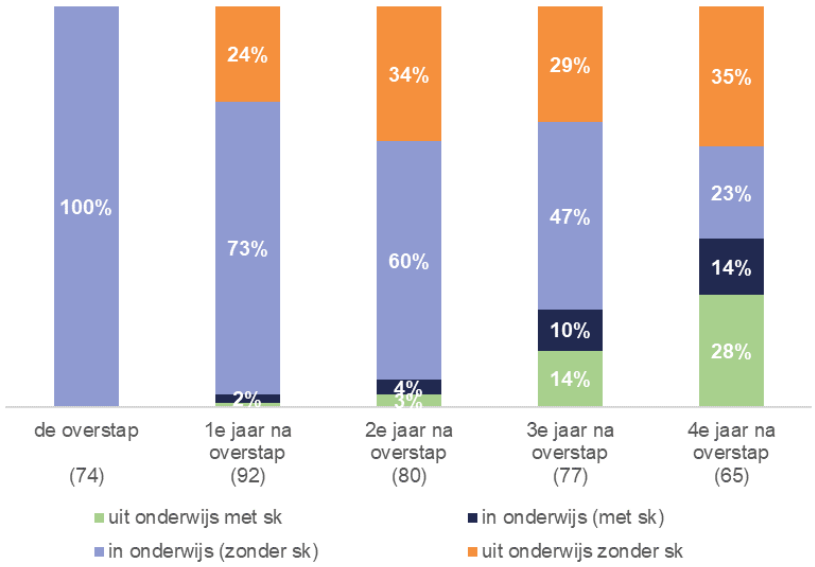
<u>Overstappers vso cluster 4 naar mbo</u>

Vier jaar na de overstap heeft 35 procent van de vso-naar-mbo overstappers het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie en is daarmee vsv'er. Het gaat hierbij om 23 van de 65 jongeren. Dit aandeel is lager dan in de vorige (tweede) meting (43%), maar hoger dan in de eerste meting (24%).

Van de overige 65 procent volgt een groot deel nog steeds een opleiding. In de meeste gevallen zijn dit jongeren die een mbo-diploma hebben behaald en vervolgens zijn doorgestroomd naar een hoger niveau. *Minstens*[14] 42 procent van de overstappers heeft na vier jaar een startkwalificatie behaald.

14 Door veranderingen in de data is er mogelijk een vertekening in de groepen in onderwijs (met of zonder SK) en niet in onderwijs met SK. In werkelijkheid zullen er waarschijnlijk meer jongeren niet in onderwijs met SK zijn en minder jongeren in onderwijs (met of zonder SK). De veranderingen in de data hebben <u>geen</u> invloed op de groep niet in onderwijs zonder SK.

*Figuur 4 – Percentage overstappers uit **vso cluster 4** naar mbo uit onderwijs zonder startkwalificatie, per jaargroep (%)**

* Door veranderingen in de data is er mogelijk een vertekening in de groepen in onderwijs (met of zonder SK) en niet in onderwijs met SK. In werkelijkheid zullen er waarschijnlijk meer jongeren niet in onderwijs met SK zijn en minder jongeren in onderwijs (met of zonder SK). De veranderingen in de data hebben geen invloed op de groep niet in onderwijs zonder SK.

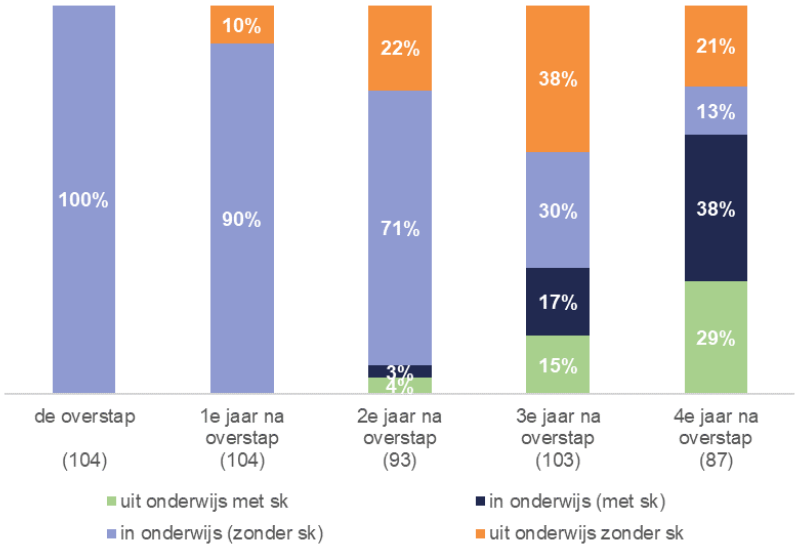
Overstappers praktijkonderwijs naar mbo

Een belangrijk verschil tussen vso- en pro-leerlingen die doorstromen naar het mbo is dat pro-leerlingen vaker alleen voor de entreeopleiding naar het mbo gaan. Toch is *minstens*[15] tweederde van de jongeren die vanuit het praktijkonderwijs zijn overgestapt naar het mbo na vier jaar in het bezit van een startkwalificatie. Dat percentage ligt hoger dan bij de vso-overstappers (42%). Naast de minstens 67 procent die een startkwalificatie heeft behaald in het vierde jaar na de overstap, heeft ook nog vijf procent succesvol een entreeopleiding als eindonderwijs afgerond.

Jongeren die vanuit het praktijkonderwijs zijn overgestapt naar het mbo zijn na vier jaar minder vaak dan vso-mbo overstappers niet in opleiding zonder startkwalificatie (21%, 18 jongeren). Dit percentage is ook gedaald ten opzichte van de vorige twee metingen. Daaruit kunnen we concluderen dat de overstap naar het mbo voor een groot deel van jongeren uit het praktijkonderwijs succesvol verloopt.

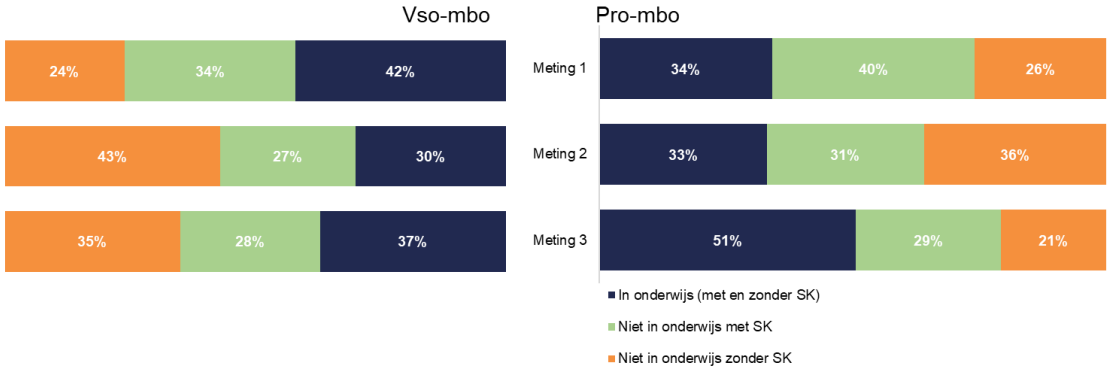
15 Idem.

*Figuur 5 – Percentage overstappers uit **praktijkonderwijs** naar mbo uit onderwijs zonder start-kwalificatie, per jaargroep (%)**

* Door veranderingen in de data is er mogelijk een vertekening in de groepen in onderwijs (met of zonder SK) en niet in onderwijs met SK. In werkelijkheid zullen er waarschijnlijk meer jongeren niet in onderwijs met SK zijn en minder jongeren in onderwijs (met of zonder SK). De veranderingen in de data hebben geen invloed op de groep niet in onderwijs zonder SK.

*Figuur 6 - vergelijking vier jaar na de overstap naar mbo van overstappers pro en vso cluster 4 in meting 1 tot en met 3 (%)**

* Door veranderingen in de data is er mogelijk een vertekening in de groepen in onderwijs (met of zonder SK) en niet in onderwijs met SK. In werkelijkheid zullen er waarschijnlijk meer jongeren niet in onderwijs met SK zijn en minder jongeren in onderwijs (met of zonder SK). De veranderingen in de data hebben geen invloed op de groep niet in onderwijs zonder SK.

Conclusie

Van de 20- en 22-jarige jongeren heeft circa twaalf procent (nog) geen startkwalificatie behaald en volgt geen onderwijs. Van hen is veruit het grootste deel voortijdig schoolverlater (ruim driekwart). Voor een kleiner deel van de jongeren was het gevolgde onderwijs (pro, vso, entree) eindonderwijs. De 22-jarige vsv'ers zijn relatief gezien vaker kwetsbare jongeren. Echter, in absolute aantallen zijn de meeste vsv'ers niet-kwetsbaar.

Van de jongeren die vanuit vso cluster 4 de overstap maken naar het mbo heeft na vier jaar ruim een derde het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie, zij zijn vsv'er. Dit aandeel is lager dan in de vorige (tweede) meting maar hoger dan in de eerste meting. Van de overige 65 procent volgt een groot deel nog steeds een opleiding. In de meeste gevallen zijn dit jongeren een mbo-diploma hebben behaald en vervolgens zijn doorgestroomd naar een hoger niveau.

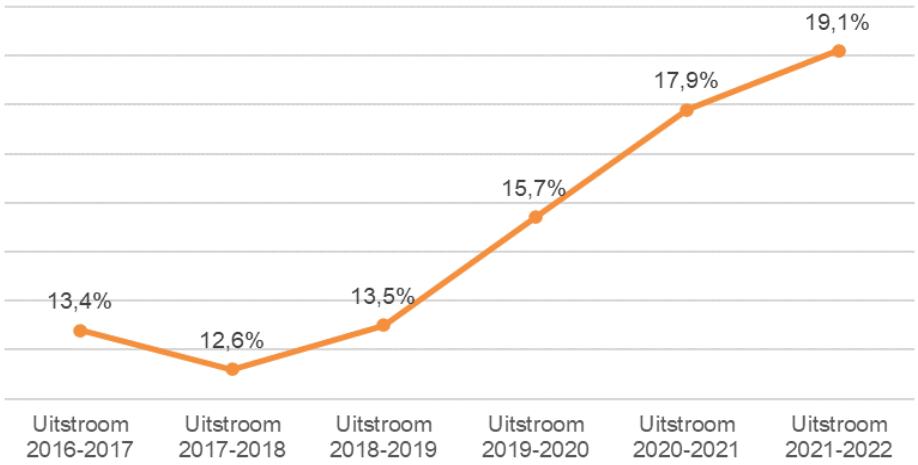
Jongeren die de overstap naar het mbo maken vanuit het praktijkonderwijs doen dat in de meeste gevallen met succes. Zij zijn na vier jaar minder vaak vsv'er ten opzichte van vso-mbo overstappers en minstens tweederde van de pro-mbo overstappers is erin geslaagd om een startkwalificatie te behalen. Vergeleken met de vorige twee metingen zijn pro-mbo overstappers minder vaak vsv'er.

2.4 Loopbanen in het vo

Door de veranderingen in de aangeleverde data (zie paragraaf 1.2) zijn een groot deel van de figuren die in de vorige metingen in deze paragraaf werden weergegeven in deze meting niet te reconstrueren. Dat betekent dat de analyses over de leerlingenstromen in de havo, de verblijfsduur in het vo, de uitstroom vanuit de havo en de doorstroom van havo naar vwo niet in deze derde meting zijn opgenomen. De analyse over de doorstroom van vmbo g/t naar havo is wel uitgevoerd voor deze meting. Hieronder bespreken we de uitkomsten.

Doorstroom naar het havo
Per 1 augustus 2020 is er een wet ingegaan die het doorstroomrecht van vmbo naar havo en van havo naar vwo regelt. Vmbo-leerlingen kunnen zonder extra voorwaarden doorstromen naar het havo als zij in tenminste één extra algemeen vormend vak op het vmbo succesvol eindexamen hebben gedaan. Voor havoleerlingen die willen doorstromen naar het vwo geldt hetzelfde. Scholen kunnen zelf geen eigen toelatingsbeleid meer voeren met betrekking tot kennis, vaardigheden of leerhouding van doorstromende gediplomeerde leerlingen.

Figuur 7 – Doorstroom van vmbo naar havo (%) van vmbo-g en vmbo-t uitstromers, over meerdere jaren*

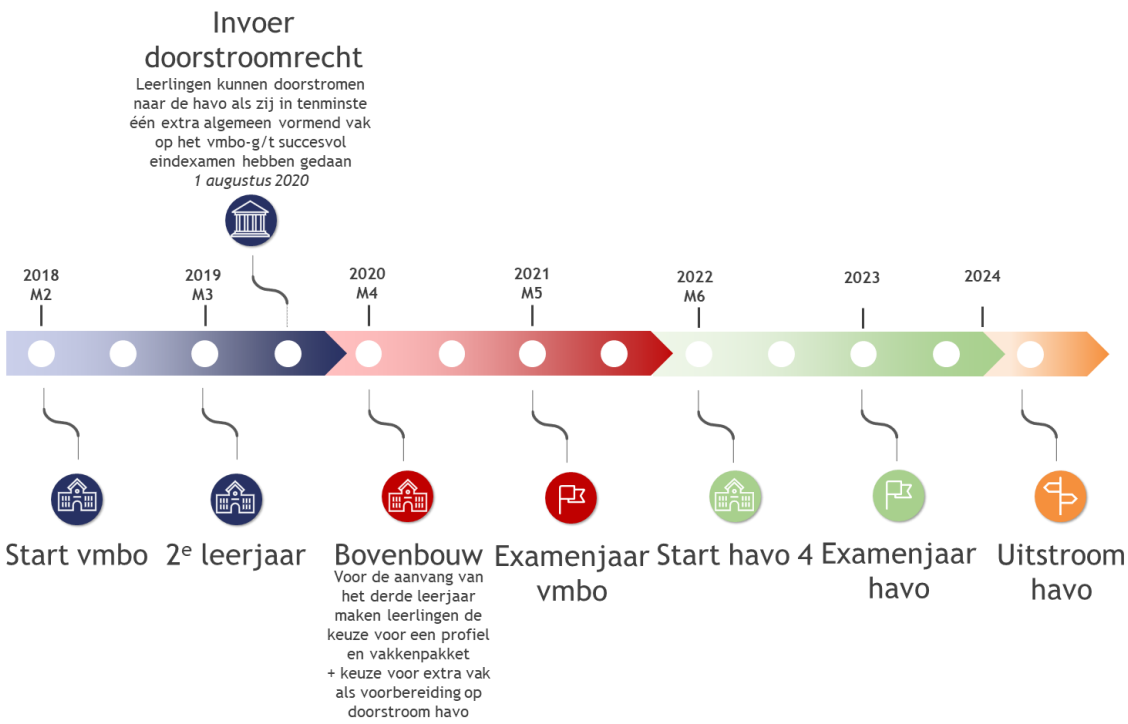
* Uitstromers zijn gedefinieerd als alle vmbo-g en vmbo-t leerlingen in de bovenbouw van het vmbo die één jaar later niet meer in het vmbo-g of vmbo-t zitten, en zijn uitgestroomd naar havo, vwo, mbo, vavo-havo of vsv'er zijn.

➢ Meer cijfers

Circa 19 procent van de leerlingen stroomt vanuit het vmbo-g/t door naar de havo. We zien in de regio Eem over de jaren een stijgende trend van vmbo-g/t doorstromers naar de havo. Ook in deze meting zet deze trend door. Omgekeerd betekent dat, dat circa 15 procent van alle leerlingen in de bovenbouw van het havo zijn doorgestroomd vanuit het vmbo.

Ook in de RMC regio Utrecht zagen we in 2021-2022 een stijging in het aandeel jongeren dat vanuit vmbo-g/t doorstroomde naar de havo. Het lijkt erop dat de veranderingen in het doorstroomrecht en de daarmee gepaard gaande verwachting dat meer vmbo-g/t leerlingen zouden doorstromen naar de havo, zichtbaar zijn in deze cijfers. Het is niet geheel onverwacht dat dit effect pas nu zichtbaar is in de cijfers, omdat de vmbo-g/t uitstromers van 2021-2022 de eerste lichting leerlingen betreft waarbij de veranderingen in het doorstroomrecht al golden op het moment dat zij zich op een eventuele overstap naar de havo konden voorbereiden (door de keuze van een profiel en vakkenpakket). Dit is schematisch weergegeven in de onderstaande (hypothetische) tijdlijn. Uit die tijdlijn is ook af te leiden dat de effecten van de veranderingen in het doorstroomrecht op de slagingspercentages van vmbo-havo doorstromers pas op zijn vroegst pas in 2024 zijn terug te zien (moment van havo-examen).

Uitgelicht: schoolloopbaan van doorstromers vmbo-g/t naar havo, bij uitstroom in 2021-2022*

* Tijdspad op basis van nominale verblijfsduur in de onderwijstypes.

Het percentage leerlingen dat doorstroomt vanuit het vmbo-g/t varieert, net als in de vorige meting, sterk van school tot school en loopt uiteen van 0 tot 83 procent van alle vmbo-g/t leerlingen.[16] Ook de ontwikkeling van het aantal doorstromers varieert sterk van school tot school en loopt uiteen van

16 Hier is alleen naar scholen (BRIN-nummers) gekeken waar in 2020-2021 meer dan 15 vmbo-g/t leerlingen zijn uitgestroomd.

(nagenoeg) geen stijging tot een verdubbeling van het aantal doorstromers. Veruit de meeste leerlingen stromen binnen hun eigen school door van vmbo-g/t naar havo. Negentien procent van de doorstromers volgt de havo op een andere school dan waar zij het vmbo hebben gevolgd.

Als we inzoomen op het onderscheid tussen vmbo-g en vmbo-t dan is zichtbaar dat de stijging in havo-doorstroom alleen voor de vmbo-t leerlingen zichtbaar is. Net als in de vorige meting stromen vmbo-t leerlingen (veel) vaker door naar havo (22%) dan vmbo-g leerlingen (3,5%). Ook omdat het aantal leerlingen in de gemengde leerweg relatief klein is (198 uitstromers uit vmbo-g tegenover 1074 vmbo-t uitstromers), bestaat 84 procent van de totale doorstroom van vmbo-g/t naar havo uit leerlingen van de theoretische leerweg.

Landelijk steeg de doorstroom naar havo ook. In 2021-2022 stroomde landelijk 20 procent van de vmbo-t leerlingen door naar de havo en bijna zeven procent van de vmbo-g leerlingen.[17] Ook de landelijke cijfers van 2022-2023 zijn al bekend. Daarin zien we dat de doorstroom stagneert en zelfs licht is gedaald. Het is nog onbekend of we een vergelijkbaar beeld in de regio gaan zien.

Conclusie
We zien al jaren op rij een toename in de doorstroom naar havo vanuit het vmbo. Dat zet ook deze meting door. Bijna één op de vijf jongeren stroomde in 2021-2022 vanuit het vmbo-g/t door naar de havo. Deze stijging geldt alleen voor de vmbo-t leerlingen. Het aandeel leerlingen dat vanuit vmbo-g doostroomt naar de havo is klein en zelfs iets gedaald. Het lijkt erop dat de de veranderingen in het doorstroomrecht en de daarmee gepaard gaande verwachting dat meer vmbo-g/t leerlingen zouden doorstromen naar de havo, zichtbaar zijn in deze cijfers.

2.5 Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten

Een deel van de jongeren verlaat het onderwijs zonder startkwalificatie. Een groot deel van hen is voortijdig schoolverlater. In onderstaande tabel zijn de officiële (voorlopige) cijfers van het ministerie van OCW over het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters in de RMC-subregio gepresenteerd.[18]

Tabel 4 – Nieuwe voortijdig schoolverlaters RMC-subregio Eem (2021-2022 betreft voorlopige cijfers)

	2021-2022			2020-2021	2019-2020	2018-2019	2017-2018	2016-2017
	Vsv-ers	Vsv%	Landelijk Vsv%	Vsv%	Vsv%	Vsv%	Vsv%	Vsv%
VO	113	0,47%	0,49%	0,29%	0,32%	0,39%	0,33%	0,27%
MBO (incl. VAVO)	590	6,13%	6,41%	4,57%	4,65%	5,41%	5,24%	4,96%
Totaal VO + MBO	**703**	**2,08%**	**2,34%**	**1,53%**	**1,56%**	**1,79%**	**1,67%**	**1,53%**

Bron: Dashboard voortijdig schoolverlaten RMC-regio 16 2021-2022 (voorlopig), RMC factsheet 2020-2021 t/m 2016-2017.

17 Bron: OCW in cijfers, https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/voortgezet-onderwijs/leerlingen/stapelen-in-het-voortgezet-onderwijs
18 Er is alleen gekeken naar de (opgetelde) vsv-cijfers van jongeren woonachtig in de subregio Eem. Dit zijn jongeren woonachtig in de volgende gemeenten: Amersfoort, Baarn, Barneveld, Bunschoten, Leusden, Nijkerk, Soest en Woudenberg.

In 2021-2022 zijn er 703 nieuwe vsv'ers in de RMC-subregio Eem, een percentage van 2,08 procent. Zowel in de regio als landelijk zien we dat de vsv-percentages zijn gestegen. Minister Dijkgraaf van het ministerie van OCW geeft in de kamerbrief[19] over voortijdig schoolverlaten een drietal hoofdoorzaken van deze stijging: 1. het verliezen van motivatie door schoolsluiting en online onderwijs, 2. jongeren die alsnog uitvallen na coronamaatregelen rondom examinering en bsa en 3. de krappe arbeidsmarkt.

Ondanks deze stijging ligt het vsv percentage in Eem (2,08%) nog altijd onder het landelijk gemiddelde (2,34%). Het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters is het hoogst onder de 18-jarigen; 34 procent van alle nieuwe vsv'ers is 18 jaar. Met het einde van de leer- en kwalificatieplicht stopt een deel van de jongeren met de opleiding die zij tot dan toe hebben gevolgd.

De redenen waarom jongeren met 18 jaar stoppen met hun opleiding zijn divers. Een deel van de jongeren stopt met de opleiding, omdat ze genoeg hebben van school. Sommigen gaan liever werken, anderen hebben geen plan, maar willen vooral geen opleiding meer volgen. Voor een ander deel van de jongeren speelt complexe problematiek een rol, zowel op school als daarbuiten. De grote diversiteit aan achtergronden maakt het lastig om over 'het' probleem van uitval op 18 jaar te spreken. Toch heeft al deze uitval gemeen dat het moment van uitval voorspelbaar is, namelijk kort na de 18e verjaardag.
Het aantal 18-jarige vsv'ers is dit jaar weliswaar gestegen, maar door de algehele toename van vsv is het aandeel 18-jarigen onder de nieuwe vsv'ers gelijk gebleven. Onder jongeren *jonger* dan 18 is het aantal en aandeel vsv'ers opnieuw toegenomen. Hoewel het slechts een kleine groep jongeren betreft, zorgt deze stijging ervoor dat het aandeel jonger dan 18 jaar binnen de groep nieuwe vsv'ers toeneemt. In 2021-2022 was ruim een op de tien nieuwe vsv'ers (78 jongeren, 11,1%) jonger dan 18 jaar. In de vorige meting zagen we ook al een toename van het aandeel en aantal vsv'ers jonger dan 18 jaar (2020-2021: 51 jongeren 9,7%; 2019-2020: 39 jongeren, 7,3%).

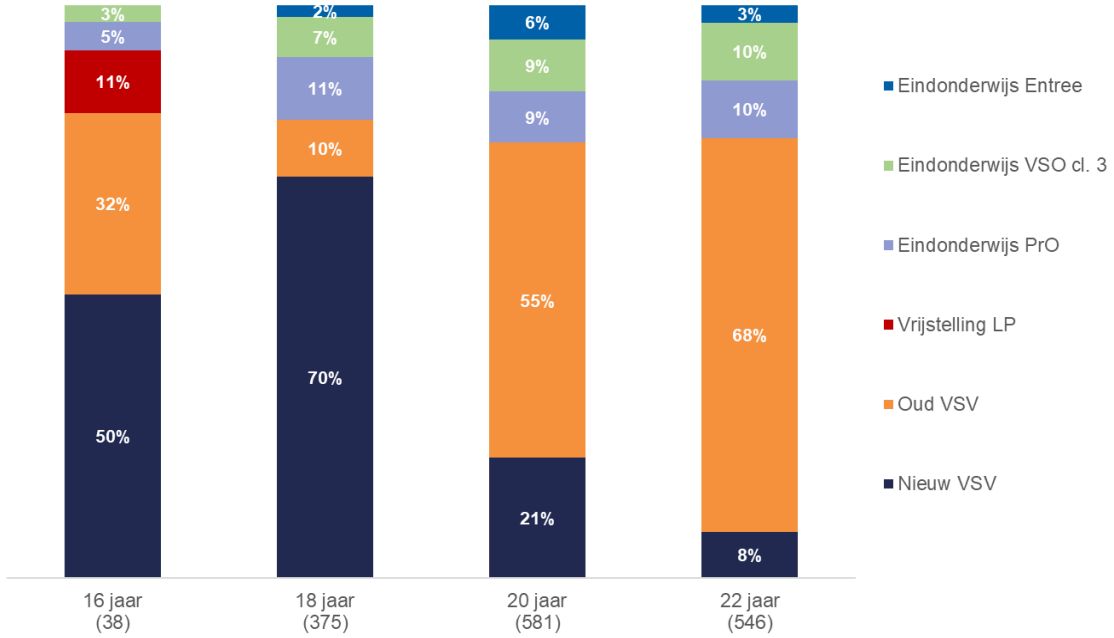
Zoals eerder benoemd is de manier van berekenen van de vsv-cijfers door het ministerie van OCW anders dan in de monitor, omdat in de monitor ook wordt gekeken naar jongeren die al langer vsv'er zijn (z.g.n. oude vsv'ers). Als we inzoomen op alle vsv'ers in de verschillende peilgroepen (oude en nieuwe vsv'ers) dan zien we dat naarmate de leeftijd van de jongeren stijgt, het aandeel oud-vsv'ers groter wordt. Bij de oudere leeftijdsgroepen zijn bijna alle vsv'ers oud-vsv'ers en dus al een aantal jaar niet meer in opleiding. Bij de jongere leeftijdsgroepen bestaat de groep vsv'ers logischerwijs vooral uit nieuwe vsv'ers. Figuur 11 laat dit zien.

In deze meting was het niet mogelijk om de categorie 'Nieuwkomers' te identificeren. [20] Dat zorgt alleen bij de peilgroep 16-jarigen voor een verschuiving in het beeld: in de vorige metingen was 16 tot 22 procent nieuwkomer. Vanwege het ontbreken van de groep nieuwkomers is de peilgroep 16 jaar is in deze meting iets kleiner dan in vorige metingen en het aandeel nieuw en oud vsv'ers is groter. Bij de andere peilgroepen was in vorige metingen slechts een heel klein deel (maximaal twee procent) nieuwkomer.

19 Kamerbrief 3 april 2023. *Hoofdlijnen aanvalsplan voorkomen voortijdig schoolverlaten en begeleiden naar een kansrijke toekomst.*

20 De groep nieuwkomers werden in vorige metingen gedefinieerd als jongeren zonder BSN. In de aangeleverde dataset zijn deze jongeren niet te identificeren aan de hand van dit kenmerk.

Figuur 8 – Niet in onderwijs zonder startkwalificatie, per peilgroep (%)

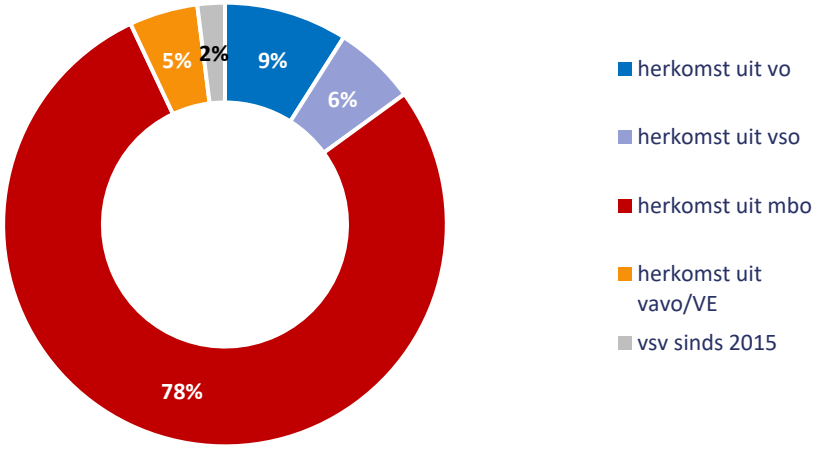
➢ Meer cijfers

Op 22-jarige leeftijd heeft bijna 13 procent het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie, het gaat om ongeveer 550 jongeren, van wie het grootste deel (448 jongeren, 10%) vsv'er is. Jaarlijks komen er dus enkele honderden personen zonder startkwalificatie bij in de subregio. Een deel van hen kan en zal op latere leeftijd alsnog een startkwalificatie halen. Tegelijkertijd is er ook een groep 22-jarigen in het mbo die alsnog zonder startkwalificatie zal uitvallen.

Hieronder gaan we in op wat we weten over deze groep 22-jarigen vsv'ers.

Onderwijsachtergrond
Van alle 22-jarige vsv'ers is het grootste deel afkomstig uit het mbo. Een kleiner deel is afkomstig uit het vo (9%), vavo (5%) of vso (6%).

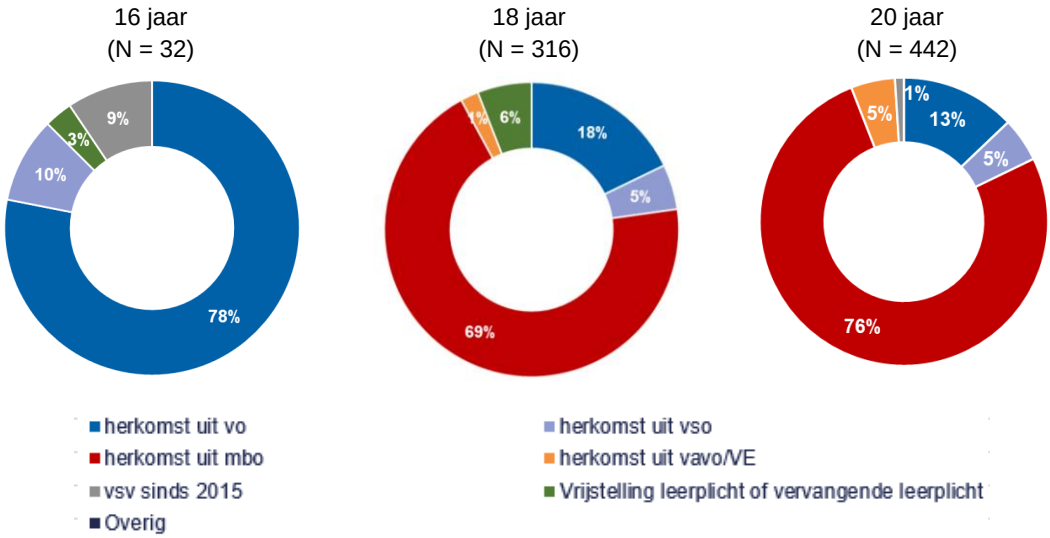
*Figuur 9 – Vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 22-jarigen (%)**

* In deze meting was het niet mogelijk om de categorie 'Nieuwkomers' te identificeren. De verhoudingen in dit figuur wijken daarom in enige mate af van de vorige metingen.

In de andere peilgroepen is het aandeel vsv'ers uit het mbo kleiner, en de groep uit het vo groter. Dat is logischerwijs vooral het geval bij de groep 16-jarige vsv'ers en in minder mate bij de 18-jarigen. De groep vsv'ers die afkomstig is uit het vo is bij alle peilgroepen iets groter dan in de vorige meting. Zoals eerder genoemd is het in deze meting niet mogelijk om de categorie 'Nieuwkomers' te identificeren. Ook hier levert dat een ander beeld op voor de 16-jarigen, in de vorige meting was bijna een kwart nieuwkomer.

Figuur 10 – Vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 16-, 18- en 20-jarigen (%) ***

* Er zijn enkele jongeren die in een eerder jaar/jaren een vrijstelling van de leerplicht hadden. Op een later moment is deze vrijstelling bij deze jongeren 'opgeheven' en zijn de jongeren geen onderwijs gaan volgen.

** In deze meting was het niet mogelijk om de categorie 'Nieuwkomers' te identificeren. De verhoudingen in dit figuur wijken daarom in enige mate af van de vorige metingen.

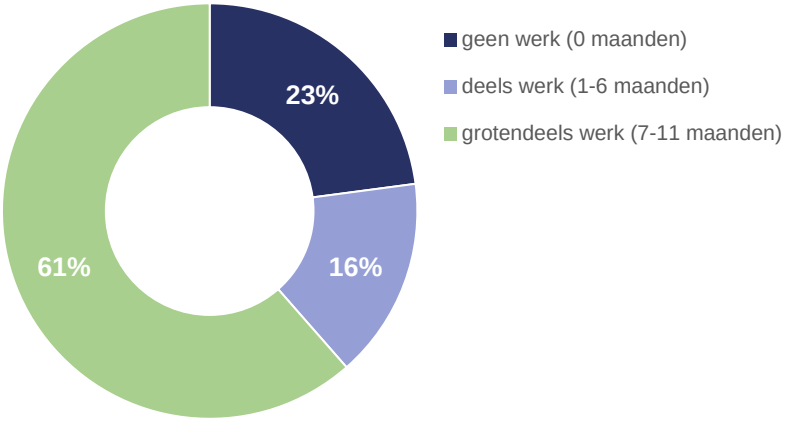
➢ Meer cijfers

Werk en inkomen

Naast achtergrondkenmerken is het relevant om te kijken naar de arbeidsmarktsituatie en inkomenssituatie van de groep 22-jarige vsv'ers. Om dat te bepalen is geen momentopname gemaakt, maar is gekeken naar een langere periode. Door over een langere periode te kijken of iemand werk en inkomen heeft, ontstaat een betrouwbaarder beeld van hun situatie.
Met behulp van elf maandbestanden verspreid over het schooljaar 2021-2022 is gekeken naar het hebben van werk en de hoogte van het inkomen van de groep 22-jarige vsv'ers. Van de 393 vsv'ers is van 358 jongeren voldoende informatie bekend over het type inkomen en de hoogte daarvan.[21] Van de overig 35 jongvolwassenen zijn geen of onvolledige gegevens bekend (minder dan 6 maandbestanden).

Ruim zestig procent van de vsv'ers heeft het grootste deel van de onderzochte maanden (5 of meer maanden) gewerkt. Tegelijkertijd heeft 23 procent in diezelfde periode juist helemaal geen werk gehad. Nog eens 16 procent heeft 1-5 maanden gewerkt. In vergelijking met de vorige meting zien we dat in deze meting een kleinere groep van de vsv'ers grotendeels werk heeft (in meting 3 61%; in meting 2 71%, in meting 3 64%) Een grotere groep heeft deels werk (in meting 3 16%; in meting 2 8%; in meting 1 9%). Mogelijk worden deze verschillen verklaard doordat er in deze meting meer maandbestanden beschikbaar waren waarop de arbeidsmarktsituatie van vsv'ers is gebaseerd (11 in 2022, 9 in 2021 en 6 in 2020). In de RMC-regio Utrecht zien we dat de werk en inkomenssituatie van deze groep al jaren heel stabiel is.[22] Het beeld dat we in die regio zien is vergelijkbaar met het beeld uit deze derde meting.

Figuur 11 – Arbeidsmarktsituatie van vsv'ers, 22-jarigen (%)

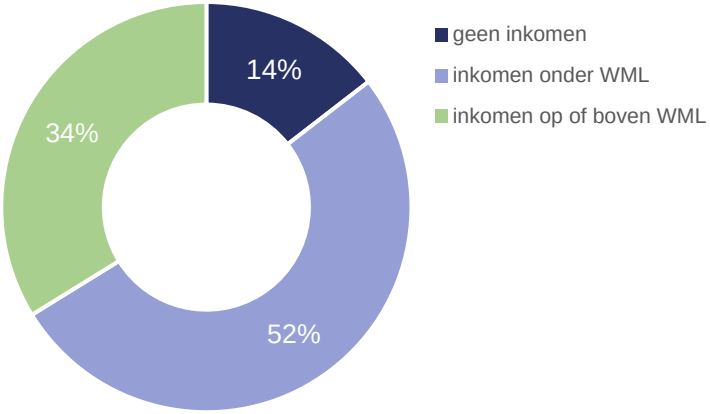
➢ Meer cijfers

Naast het hebben van werk is de vraag belangrijk of de vsv'ers ook zelfstandig in hun onderhoud kunnen voorzien. Daarvoor kijken we naar het inkomen: ligt dat hoger of lager dan het wettelijk minimumloon (WML). Als de maatstaf nemen we het maandinkomen, ongeacht hoeveel uur per week iemand werkt. We tellen het inkomen uit werk en eventuele uitkering bij elkaar op.

21 De analyses van de vorige metingen hadden betrekking op minder maandbestanden. Voor een zo goed mogelijke vergelijking zijn de categorieën 'deels werk' en 'grotendeels werk' aangepast.

22 Beurskens, K. Visser, B., Kennis, R. (2023*). SchoolWerkt! Over jongeren en jongvolwassenen in de RMC-regio Utrecht, Factsheet meting 2022*. Nijmegen: KBA Nijmegen.

Figuur 12 – Inkomenssituatie van vsv'ers, 22-jarigen (%)

➢ Meer cijfers

In het inkomen zien we ook een vergelijkbaar beeld met de vorige metingen. Het beeld blijft bestaan dat voor een groot deel van de 22-jarige vsv'ers de inkomenssituatie ongunstig is. Het is maar zeer de vraag of zij zich zelfstandig in hun onderhoud kunnen voorzien. Tweederde van hen verdiende minder dan het wettelijk minimumloon, van wie een deel (14%) zelfs helemaal geen inkomen had. Dit betreft jongeren die weliswaar in theorie werk hebben, maar in praktijk via bijvoorbeeld een 0-urencontract niet worden opgeroepen.[23] Bij een inkomen boven de 0 euro maar onder het wettelijk minimumloon is meestal sprake van werk met weinig of wisselende uren. Slechts 34 procent van de 22-jarige vsv'ers verdiende in de onderzochte maanden gemiddeld meer dan het wettelijk minimumloon.

Het werk van veel vsv'ers is niet stabiel en met een laag inkomen. Daarin is in de afgelopen jaren weinig veranderd. De groep blijft daarom een belangrijke zorg vormen, waar aandacht voor nodig is in het (vsv-)beleid van de regio.

Uitval in het mbo

Elk jaar weer maken bijna 1.500 jongeren in de regio de overstap van vo naar mbo. Er is veel aandacht voor de keuze van een passende vervolgopleiding. Dat is belangrijk, want een verkeerde studiekeuze is een van de meest voorkomende redenen van uitval. Ook in de subregio Eem is daar daarom veel aandacht voor in het regionale vsv-programma.

Uitval en switch

Of iemand een juiste opleiding heeft gekozen, blijkt vaak pas na enkele jaren. Een goed signaal is echter al de uitval en wisseling van opleiding in het eerste verblijfsjaar van het mbo. Als een student stopt in het eerste verblijfsjaar dan wisselt deze meestal naar een andere mbo-opleiding, soms op een andere school. Dat noemen we switchen. Anderen stoppen met de opleiding en starten niet direct opnieuw. Dat heet uitval. Uitval en switch zijn goede indicatoren voor de juistheid van de studie: meteen stoppen in het eerste jaar geeft immers aan dat de keuze niet goed is geweest, althans volgens de student.

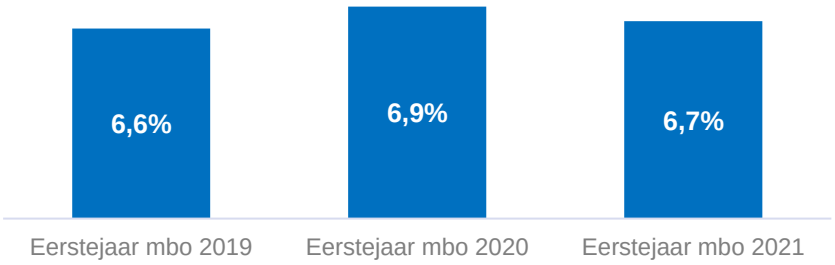
23 Het is ook mogelijk dat de polisadministratie van sommige uitzendbureaus niet goed is bijgewerkt.

Overgang vo-vmbo
Uitval en switch in het eerste jaar van het mbo is per schooljaar bekeken. Eerst is er vastgesteld welke jongeren op 1 oktober 2020 voor het eerst op het mbo zaten. Vervolgens is bekeken of deze jongeren een jaar later (1 oktober 2021) dezelfde opleiding volgen, een andere opleiding volgen (switch) of zijn uitgevallen. Voor de voorgaande jaren is dit op dezelfde manier berekend.

Ondanks alle inspanningen die door partners worden geleverd om de jongere een goede studiekeuze te laten maken, blijkt die keuze niet altijd de juiste te zijn voor de jongere. Meer dan een kwart van alle eerstejaars mbo-studenten stopt met de opleiding. De twee onderstaande figuren laten zien dat het totale aantal opleidingsstakers (uitval en switch bij elkaar opgeteld) het afgelopen jaren licht is gestegen: 27,2 procent van de eerstejaars mbo-studenten stopte of wisselde van opleiding, dat was de twee jaren daarvoor respectievelijk 26,4 (2020) en 26,5 (2018) procent. Die stijging is het gevolg van een groter aantal switchers (jongeren die de schoolloopbaan vervolgen met een nieuwe opleiding). Het aantal jongeren die *niet* met een andere opleiding herstarten (de uitvallers) is gelijk gebleven.

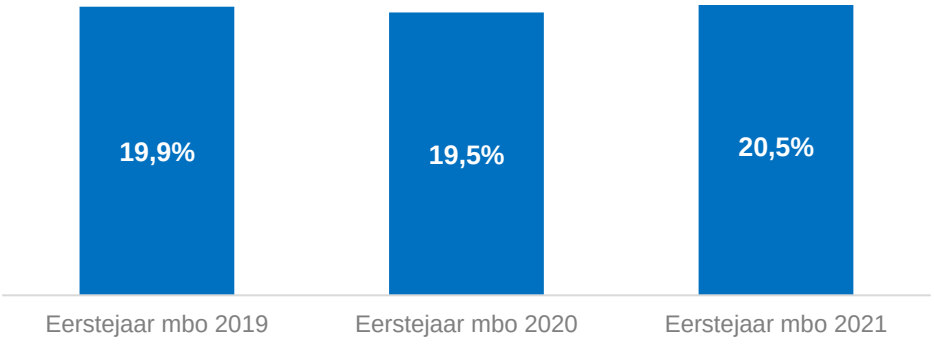
De gemaakte studiekeuze blijkt voor veel studenten dus niet de juiste. Dit is een blijvend punt van aandacht en roept ook de vraag op wat de effectiviteit is van de aandacht voor en aanpakken in loopbaanoriëntatie en - begeleiding, studiekeuze en overstappers en of deze aanpakken op het juiste moment worden ingezet.

Figuur 13 – Uitval in het eerste verblijfsjaar van het mbo (%)

➢ Meer cijfers

Figuur 14 – Switch in het eerste verblijfsjaar van het mbo (%)

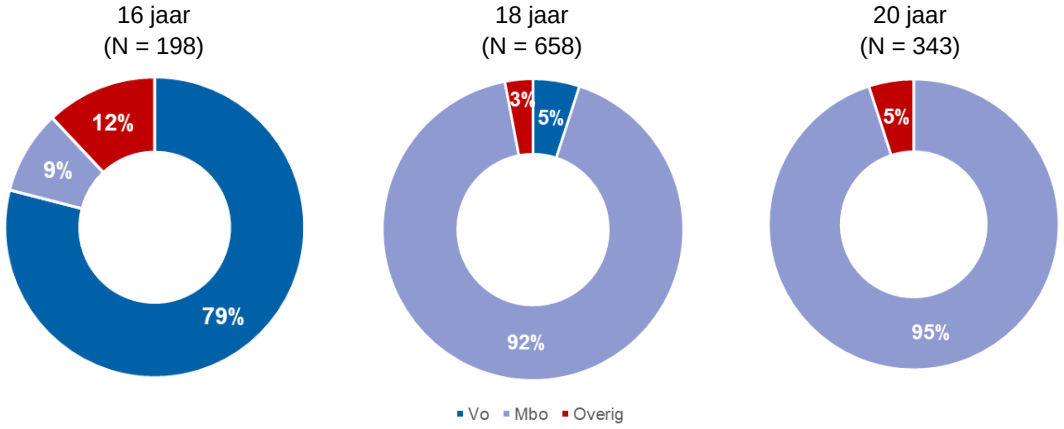

➢ Meer cijfers

Ongeoorloofd verzuim

Verzuim kan een voorbode zijn voor uitval. Voor circa de helft van de 18-jarige mbo-studenten die uitvallen in het eerste jaar zijn één of meerdere verzuimmeldingen bij DUO gedaan voorafgaand aan de uitval. Tegelijkertijd vallen de meeste verzuimers niet uit. Toch is ongeoorloofd verzuim op zichzelf al problematisch, omdat studenten of leerlingen een deel van het onderwijs missen. Het aantal meldingen van verzuim neemt toe als de leeftijd van de jongeren stijgt naar 18 jaar. Het percentage verzuimers op het mbo is hoger dan in het vo. Zeker vanaf 18 jaar komen bijna alle verzuimers uit het mbo. Het beeld is echter vertekend, omdat verzuim binnen het hbo en wo niet centraal wordt gemeld.

Figuur 15 – Ongeoorloofd verzuim naar onderwijssoort, per peilgroep (%)

Het aantal *leerlingen* met tenminste één verzuimmelding is in 2021-2022 circa 3.100. Het totaal aantal *verzuimmeldingen* in die periode is 5828. Deze aantallen liggen veel hoger dan in de laatste twee metingen. In 2020-2021 waren er 1.300 *leerlingen* met tenminste één verzuimmelding en in totaal 2.174 meldingen. Dit komt waarschijnlijk door de (gedeeltelijke) schoolsluitingen in de schooljaren 2019-2020 en 2020-2021, waar die metingen betrekking op hadden.[24]

Conclusie

Voor het eerst sinds 2018 zien we dit jaar een stijging in de vsv-percentages van de regio. De vsv-percentages liggen daarmee op het hoogste niveau in de afgelopen zes jaar. Toch zien we dat de RMC-subregio het nog altijd beter doet dan het landelijk gemiddelde – waar ook sprake is van een stijging. Deze stijging wordt (waarschijnlijk) verklaard door corona-effecten en de krappe arbeidsmarkt. Vooral met 18 jaar neemt het aantal voortijdig schoolverlaters sterk toe als gevolg van het einde van de kwalificatieplicht.

24 In de RMC-regio Utrecht waren er in schooljaar 2020-2021 dertig procent minder meldingen dan in 2018-2019, een jaar zonder schoolsluitingen.

Op 22-jarige leeftijd heeft circa 13 procent het onderwijs verlaten zonder in het bezit te zijn van een startkwalificatie. Het gaat om bijna 600 jongeren, waarvan veruit het grootste deel (tien procent) vsv'er is. De overige jongeren volgden onderwijs (vso, praktijkonderwijs, entree) dat eindonderwijs is.
Ruim driekwart van de 22-jarige vsv'ers heeft in het afgelopen jaar gewerkt en een derde heeft inkomsten op of boven het niveau van het wettelijk minimum loon. Dat is vergelijkbaar met eerdere metingen en metingen in andere regio's. Corona en veranderingen op de arbeidsmarkt lijken geen invloed te hebben op deze groep jongeren. Desondanks blijft de situatie op de arbeidsmarkt van veel van deze jongeren kwetsbaar, en hun kansen op het kunnen opbouwen van een zelfstandig bestaan en het voorzien in hun eigen inkomen lijken beperkt.

Ruim één op de vier jongeren die een mbo opleiding start, stopt binnen een jaar met de opleiding en is een opleidingsstaker. Het grootste deel (20%) van hen herstart met een andere opleiding (switch) en een kleiner deel (7%) valt uit. We zien dat het percentage jongeren dat switcht licht is gestegen ten opzichte van de vorige metingen. Hierdoor is ook het totale aandeel opleidingsstakers licht gestegen. Het aandeel jongeren dat uitvalt is stabiel gebleven.

Tot slot zien we, na twee metingen waarin (gedeeltelijke) schoolsluitingen plaatsvonden, een forse stijging – meer dan verdubbeling – in het aantal meldingen van ongeoorloofd verzuim, zowel in het totale aantal meldingen als in het aantal jongeren voor wie ten minste één melding is gedaan. Daarmee lijkt het ongeoorloofd verzuim in deze meting weer terug naar 'normaal'.

Bijlage A – Tabellen ter vergelijking met meting 2020

In de eerste meting (2020) van deze monitor werden een aantal analyses weergegeven in tabellen, die vanaf de tweede meting (2021) weer zijn gegeven in figuren. Om de vergelijking met de eerste meting te vergemakkelijken zijn in deze bijlage de bijbehorende tabellen te vinden.

Tabel A1 (in meting 1 tabel 3) – Hoogst behaalde diploma, per peilgroep (%) ** ****

	16 jaar	18 jaar	20 jaar	22 jaar
Diploma	**28**	**-**	**92**	**93**
- Vmbo	28	-	25	10
- Havo/vwo	0	-	40	36
- Mbo-1	0	-	4	3
- Mbo-2/3/4	0	-	23	44
Geen diploma	**72**	**-**	**8**	**8**
Totaal N (= 100%)	5.153	5.389	5.005	4.607

* De gepresenteerde cijfers laten zien wat het hoogste diploma is dat jongeren *ooit* hebben behaald. Het gaat dus niet om behaalde diploma's in het afgelopen jaar.

** Voor de peilgroep 18 jaar is het hoogst behaalde diploma niet betrouwbaar vast te stellen vanwege de veranderingen in de aangeleverde data.

*** Door veranderingen in de data is er mogelijk een vertekening van de behaalde vmbo en mbo-diploma's. De mbo-2, -3 of -4 diploma's die recent zijn behaald zijn niet beschikbaar in de data. Een groot deel van deze jongeren is daarom in de data zichtbaar bij de groep vmbo-diploma.

Tabel A2 (in meting 1 tabel 7) – Doorstroom van vmbo naar havo (%) van vmbo-g en vmbo-t uitstromers[25], over meerdere jaren

	Uitstroom 2021-2022	Uitstroom 2020-2021	Uitstroom 2019-2020	Uitstroom 2018-2019	Uitstroom 2017-2018	Uitstroom 2016-2017
Geen doorstroom naar havo	80,9	82,1	84,3	86,5	87,4	86,6
Wel doorstroom naar havo	19,1	17,9	15,7	13,5	12,6	13,4
Totaal N (= 100%)	1.272	1.267	1.466	1.410	1.417	1.399

* Uitstromers zijn gedefinieerd als alle vmbo-g en vmbo-t leerlingen in de bovenbouw van het vmbo die één jaar later niet meer in het vmbo-g of vmbo-t zitten, en zijn uitgestroomd naar havo, vwo, mbo, vavo-havo of vsv'er zijn.

25 Uitstromers zijn gedefinieerd als alle vmbo-g en vmbo-t leerlingen in de bovenbouw van het vmbo die één jaar later niet meer in het vmbo-g of vmbo-t zitten, en zijn uitgestroomd naar havo, vwo, mbo, vavo-havo of vsv'er zijn.

Bijlage B – Overzicht tabellen en figuren

Overzicht tabellen/grafieken en de metingen waarin ze voorkomen

	Tabel/ figuur	Omschrijving	Komt voor in meting
	De jongeren in de regio		
Tabel 1	Omvang, per peilgroep[26]	Aantal jongeren woonachtig in de RMC-regio, voor 4 leeftijdsgroepen (16, 18, 20 en 22 jaar)	Alle metingen
Tabel 1	Samenstelling geslacht, per peilgroep	Uitsplitsing van de peilgroepen naar geslacht	Alle metingen
Tabel 1	Samenstelling woongemeente, per peilgroep	Uitsplitsing van de peilgroepen naar woongemeente	Alle metingen
	Hoe gaat het met de jongeren in de regio?		
Tabel 2	Positie 1 oktober, per peilgroep	(Onderwijs)situatie voor de verschillende leeftijdsgroepen (onderwijs, vsv, niet in opleiding met startkwalificatie, plus verfijningen)	Alle metingen
Figuur 1	Hoogst behaalde diploma, per peilgroep	Aandeel jongeren per peilgroep dat diploma in vo of mbo behaald heeft (ooit) en niveau van dat diploma	Alle metingen
Uitgelicht	Terugkeer van vsv'ers in het onderwijs, per peilgroep	Aandeel jongeren per peilgroep die één jaar na voortijdig schoolverlaten terug zijn gekeerd in onderwijs.	Meting 3
	Aandacht voor kwetsbare jongeren		
Tabel 3	Vsv en eindonderwijs zonder SK, per peilgroep	Aandeel jongeren zonder startkwalificatie niet in onderwijs, uitgesplitst in vsv en eindonderwijs, per peilgroep	Alle metingen
Figuur 2	Vsv naar JIKP, 22-jarigen	Aandeel vsv onder JIKP'ers van 22 jaar	Alle metingen
Figuur 3	Situatie overstappers vso-cluster 4 naar mbo	Onderwijsloopbaan in termen van startkwalificatie en vsv van overstappers vso-cluster 4 naar mbo, over meerdere jaren.	Alle metingen
Figuur 4	Situatie overstappers pro naar mbo	Onderwijsloopbaan in termen van startkwalificatie en vsv van overstappers praktijkonderwijs naar mbo, over meerdere jaren.	Alle metingen

26 In de monitor kijken we naar de jongeren op 16-, 18-, 20- en 22-jarige leeftijd. Deze vier groepen noemen we peilgroepen.

	Tabel/ figuur	Omschrijving	Komt voor in meting
	Loopbanen in het vo		
Figuur 5	Havo: rotonde van het vo	In- en uitstroom in en uit de bovenbouw havo (stromen vmbo-havo, havo-vwo, havo-mbo, havo-ho, havo-vsv etc.)	Meting 1 en 2
Figuur 6	Verblijfsduur vo	Verblijfsduur (nominaal, korter of langer dan nominaal) van vo-leerlingen, 18-jarigen	Meting 1 en 2
Figuur 7	Op- en afstroom vo	Voorkomen van op- en afstroom in het vo bij leerlingen die langer dan nominaal over hun vo-opleiding doen, 18-jarigen	Meting 1 en 2
Figuur 8	Doorstroom van vmbo naar havo	Omvang van de doorstroom van vmbo naar havo	Alle metingen
Figuur 9	Diplomering havo voor doorstromers en niet-doorstromers	Verschillen in diplomering havo voor leerlingen die zijn doorgestroomd vanuit het vmbo in vergelijking met leerlingen die altijd havo hebben gevolgd of zijn afgestroomd vanuit het vwo	Meting 1 en 2
Figuur 10	Uitstroombestemming van havo-uitstromers, voor doorstromers en niet-doorstromers	Verschillen in uitstroombestemming tussen havo-uitstromers die zijn doorgestroomd vanuit het vmbo in vergelijking met leerlingen die altijd havo hebben gevolgd of zijn afgestroomd vanuit het vwo	Meting 1 en 2
	Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten		
Tabel 4	Nieuwe voortijdig schoolverlaters RMC-regio Eem	RMC-cijfers over het nieuwe aantal vsv'ers	Alle metingen
Figuur 11	Niet in onderwijs zonder SK, per peilgroep	Uitsplitsing van de groep jongeren die niet in opleiding is zonder startkwalificatie, per peilgroep. O.a. eindonderwijs vso, eindonderwijs Entree, oud-vsv, nieuw-vsv, nieuwkomers.	Alle metingen
Figuur 12	vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 22-jarigen (%)	Onderwijsherkomst van de 22-jarige vsv'ers	Alle metingen
Figuur 13	vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 16-, 18- en 20-jarigen (%)	Onderwijsherkomst van de 16-, 18- en 20-jarige vsv'ers	Alle metingen
Figuur 14	Arbeidsmarktsituatie van vsv'ers, 22-jarigen (%)	Het hebben van werk door 22-jarige vsv'ers en de mate waarin er sprake is van stabiel werk.	Alle metingen
Figuur 15	Inkomenssituatie van vsv'ers, 22-jarigen (%)	Hoogte van het inkomen (categorieën) van 22-jarige vsv'ers	Alle metingen
Figuur 16	SK naar diploma, per peilgroep	Aandeel jongeren met startkwalificatie en type diploma (havo-vwo of mbo), per peilgroep	Meting 1 en 2
Figuur 17	Uitval in eerste verblijfsjaar mbo	Uitval (=schoolverlaters die niet elders herstarten) in het eerste verblijfsjaar van het mbo, van alle jongeren woonachtig in de RMC-regio (ongeacht vestiging mbo)	Alle metingen
Figuur 18	Switch in eerste verblijfsjaar mbo	Switch (van opleiding en/of school) in het eerste verblijfsjaar van het mbo, van alle jongeren woonachtig in de RMC-regio (ongeacht vestiging mbo)	Alle metingen

© KBA Nijmegen